

DIŞARIDA BIRAKILANLAR

ULUSLARARASI TOPLUM TARAFINDAN
TERKEDİLEN SURİYELİ MÜLTECİLER

AMNESTY
INTERNATIONAL

Uluslararası Af Örgütü dünya çapında 150'den fazla ülke ve bölgede 3 milyon üyesi, destekçisi ve aktivisti ile insan hakları ihlallerine karşı kampanya yürüten küresel bir harekettir.

Vizyonumuz, herkesin, İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve diğer uluslararası insan hakları standartlarında belirtilen bütün insan haklarından yararlandığı bir dünyadır.

Uluslararası Af Örgütü, hükümetlerden, siyasi ideolojilerden, ekonomik çıkarılardan ve dinlerden bağımsız olup, gelirlerini üyelik aidatlarından ve bağışlardan sağlamaktadır.

AMNESTY
INTERNATIONAL

İlk baskı 2014
Uluslararası Af Örgütü Ltd
Peter Benenson House
1 Easton Street
Londra WC1X 0DW
Birleşik Krallık

© Amnesty International 2014

İndeks: MDE 24/047/2014 Turkish
Orijinal Dil: İngilizce
Baskı: Uluslararası Af Örgütü,
Uluslararası Sekretarya,
Birleşik Krallık

Tüm hakları saklıdır.

Bu yayının telif hakları saklıdır, ancak, hak savunuculuğu, kampanya ve eğitim amacıyla telif ödenmeksizin herhangi bir yöntemle çoğaltılabilir ancak yeniden satılamaz. Telif hakları sahipleri yayının etkisini değerlendirmek amacıyla, her tür kullanımın kendilerine bildirilmesini istemektedirler. Bu durumların dışındaki her tür kopyalama, tercüme ve uyarılama için yayıncılardan yazılı izin alınması gerekmektedir. Bu durumlarda yayıncılara bir ücret ödenmesi gerekebilir. İzin istemek ya da bu konuda bilgi talep etmek için copyright@amnesty.org'a başvurunuz.

Kapak Fotoğrafı: Türiye sınırını geçtikten sonra inşaat halindeki bir binaya sığınmış bir grup Suriyeli Kürt,
9 Ekim 2014. © Özge Elif Kızıl / Anadolu Ajansı/ Getty Images

amnesty.org.tr

İÇİNDEKİLER

Giriş	2
Suriye'deki durum.....	6
Mülteci krizine verilen uluslararası yanıt.....	7
Suriyeli mülteci krizine sağlanan yardım ve destekler	10
Suiyeli mültecilerin yoğun olarak barındığı beş ülkedeki durumları	18
Lübnan	18
Türkiye.....	20
Ürdün.....	21
Irak.....	22
Mısır	23
Dipnotlar.....	25

GİRİŞ

Üç yıldır burada yaşıyoruz. Burada yakınlarımız yok... Oğlum Yusuf otizmlili. Yusuf'la ilgilenmek çok zor olduğundan ne bir yere gidebildiğimiz var ne de birisini ziyaret edebildiğimiz... İnsanlar Yusuf'un çocuklarına zarar vereceğinden korktukları için bizden uzak duruyor. Sabahtan akşama kadar bu odadayız... Bu küçük oda bizim hem yatak odamız hem oturma odamız, yani her şeyimiz. Maddi durumumuzdan ötürü Yusuf'u [özel] okula kaydedemedik... İşte bu yüzden, yani çocuğumuzun yardım alabilmesi için bir başka ülkeye yerleştirilmek istiyoruz. Bu hem onun için hem de bizim için daha iyi olacak.

Lava, Aralık 2011 tarihinde ailesiyle birlikte Suriye'den kaçan Suriyeli bir kadın. Biri altı yaşındaki Hasan, diğeri ise dört yaşındaki ve otizmlili Yusuf olmak üzere iki oğlu var. Lübnan'ın başkenti Beyrut'un kenar bir mahallesinde, doğal ışığın bulunmadığı küçük bir odada yaşıyorlar.

Lava ve ailesi, geçtiğimiz üç yıl içinde Suriye'den kaçıp Lübnan'a giden 1.1 milyon mülteci¹ biri. Suriyeli mülteci krizi, dünyanın son 20 yılda tanık olduğu en ağır mülteci krizi haline geldi.² Ancak Suriyelilerin içinde buldukları bu vahim durum, küresel düzeyde yerinden edilme krizinin bir parçası; zira İkinci Dünya Savaşı'nın sonlandığı tarihten beri ilk kez zorla yerinden edilen kişilerin sayısı 50 milyonu³ aştı ve bu nüfusun içindeki her beş kişiden biri Suriyeli.

Mart 2011 tarihinde başlayan ve Suriye geneline yayılan kitlesel gösterilerin Suriye hükümeti

tarafından acımasız bir biçimde bastırılması ülkede silahlı iç çatışmalara ve insani bir felakete neden oldu. Suriye içinde 190.000'den fazla kişinin hayatını kaybettiği ve 10.8 milyon kadar kişinin de acil insani yardım ihtiyacı içinde olduğu bildiriliyor.⁴

Toplamda 10 milyondan fazla Suriyelinin, yani ülke nüfusunun yüzde 45'inin⁵ çatışma nedeniyle buldukları yeri terk etmeye zorlandığı tahmin ediliyor.⁶ Bu sayının 6.5 milyonu Suriye içinde yerinden edilen kişilerden oluşuyor⁷ ve geri kalan yaklaşık dört milyon kişi de diğer ülkelerde sığınma arıyor.⁸ Dört milyon kişinin 3.8 milyonu ya da yüzde 95'i de Türkiye, Lübnan, Ürdün, Irak ve Mısır'dan oluşan beş ülkede ikamet ediyor. Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiseri António Guterres, Suriye'deki durumun "dünyanın çok uzun bir zamandır karşılaştığı en korkunç insani kriz" olduğunu dile getiriyor.⁹

Suriyeli mülteci krizinin tarihsel büyüklüğüne ve krizin komşu ülkelerde yarattığı ciddi etkilere rağmen, uluslararası toplum tarafından verilen destek, var olan ihtiyacın çok altında. Mültecilerin yoğun olarak barındığı beş ülkedeki Suriyeli mültecilerin yeniden yerleştirilmeleri en acil olarak ele alınması gereken konulardan biri; ancak uluslararası ölçekte sağlanan toplam yeniden yerleştirme yeri sayısı utanç verici bir düzeyde düşük.

Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi'ne (KİK) üye altı ülke olan Bahreyn, Kuveyt, Umman, Katar ve Birleşik Arap Emirlikleri'nin taahhüt ettikleri yeniden yerleştirme yeri sayısı **sıfır**. Almanya dışındaki Avrupa Birliği'ne (AB) üye 27 ülke ise toplamda 6.305 yeniden yerleştirme yeri verme taahhüdünde bulundu. Bu rakam, Suriyeli mültecilerin yaşadıkları başlıca ülkelerdeki mültecilerin sayısının yalnızca **yüzde 0,17**'sine tekabül ediyor. Rusya ve Çin de Suriye'den gelen mülteciler için herhangi bir yeniden yerleştirme yeri sağlamış değil.

Dünya genelinde taahhüt edilen yeniden yerleştirme yeri sayısı 63.170 ve bu rakam Lübnan, Ürdün, Irak, Mısır ve Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin sadece **yüzde 1,7**'sine denk düşüyor.

Uluslararası Af Örgütü, 2016 yılı sonuna kadar mültecilerin yoğun olarak barındığı bu beş ülkedeki 380.000 Suriyeli mültecinin yeniden yerleştirilmesi için, yeniden yerleştirme yeri sayısının artırılmasına yönelik küresel bir çağrıda bulunuyor. Bu rakam, anılan beş ülkedeki toplam mülteci nüfusun yaklaşık yüzde 10'nuna eş değer. Bu sayının en azından yarısının 2015 senesi sonu itibarıyla yeniden yerleştirilmeleri gerekiyor. Böylesi cesur bir adım, hayatlarını başka bir yerde onurlu bir biçimde sürdürmeye devam edebilecek çocuk, erkek ve kadınların yaşam standartlarına ciddi bir katkıda bulunabilir.

İfade edilen 380.000 rakamı Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği Ofisi (BMMYK) tarafından tespit edilen ihtiyaçlara dayanıyor. BMMYK, mültecilerin yoğun olarak barındığı beş ülkede 378.684 kişinin yeniden yerleştirme ihtiyacında olduğunu tahmin ediyor.¹⁰ Yeniden yerleştirilme ihtiyacı içinde oldukları değerlendirilen bu kişilerin tespiti ise aşağıda yer verilen ölçütler doğrultusunda yapılıyor:¹¹

- Ciddi sağlık sorunları olanlar
- Tek ebeveynli aileler
- Risk altındaki çocuklar
- Engelli bireyler

4 Dışarıda Bırakılanlar:
Uluslararası Toplum Tarafından Terkedilen Suriyeli Mülteciler

- Yasal ve fiziksel koruma ihtiyacı içindeki kişiler
- Risk altındaki kadınlar
- Refakatsiz ya da ailelerinden ayrı düşmüş çocuklar
- Risk altındaki yaşlı bireyler
- Şiddet veya işkence mağdurları
- Aile birleşimine ihtiyaç duyan kişiler
- Cinsel ve toplumsal cinsiyet temelli şiddet mağdurları

İhtiyaçların karşılanması için uzun vadede küresel çapta sağlanacak yeniden yerleştirme yeri sayısının artırılması gerekiyor. Yeniden yerleştirme yerleri, genellikle ülkeler tarafından yıllık olarak veriliyor. Bu da ülkelerin yerleştirme yeri kotalarını yıllık olarak belirledikleri anlamına geliyor. Dünyada yalnızca az sayıda ülke yeniden yerleştirme yeri sağlıyor.¹² BMMYK, 2014 yılına ilişkin olarak yaptığı değerlendirmede, Suriyeliler hariç tutulduğunda, küresel ölçekteki yeniden yerleştirme ihtiyacının önümüzdeki birkaç sene için 691.000 kişi olacağı tahmininde bulunuyor.¹³ Hâlihazırda sağlanan sayı ise yıllık 80.000 civarında.

Bu brifing, Suriyeli mülteci krizine verilen uluslararası yanıtta ve özellikle de hassas durumda bulunan mültecilerin yeniden yerleştirilmelerine yönelik olarak BMMYK tarafından yapılan çağrıya verilen yanıtta dair bir özet sunmakta ve mültecilerin yoğun olarak barındığı beş ülkede karşılaştıkları en ciddi insan hakları sorunlarının bir bölümüne dikkat çekmektedir.

VERİLER VE KAVRAMLARA DAİR BİR AÇIKLAMA

Mültecilerin yoğun olarak barındığı ülkelerdeki sayılara ilişkin veriler BMMYK ve Birleşmiş Milletler Filistinli Mültecilere Yardım Kuruluşu (UNRWA) tarafından kamuya açık bir biçimde yayımlanan bilgilerden alınmıştır.¹⁴ Avrupa Ekonomik Alanı (AEA) içerisinde yer alan ülkelerde, Suriye'den gelen mülteciler tarafından yapılan sığınma başvurularının sayısına ilişkin veriler, Avrupa Birliği'nin resmi istatistik kurumu olan Eurostat'tan edinilmiştir.¹⁵ Diğer ülkelerde Suriyeli mülteciler tarafından yapılan sığınma başvurularının sayısına ilişkin veriler¹⁶ ile yeniden yerleştirme taahhütlerine ilişkin veriler de, BMMYK'nın kamuya açık olarak yayımladığı bilgilerden alınmıştır.¹⁷ İnsani yardım çağrısına dair veriler ise Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinasyon Ofisi'nden (OCHA) edinilmiştir.

Bu bilgi notunda, mültecilerin yoğun olarak barındığı ülkelerdeki (Lübnan, Ürdün, Türkiye, Irak ve Mısır) sayılar 3,8 milyon olarak alınmıştır ve küresel düzeyde Suriyeli mültecilerin toplam sayısının dört milyon civarında olduğu tahmin edilmektedir. Detaylı bilgi ve kaynaklara sekiz numaralı dipnotta yer verilmiştir.

Giriş bölümü ile birinci, ikinci ve üçüncü bölümlerde kullanılan Suriyeli mülteciler ifadesinden, hem Suriye yurttaşları hem de daha önce Suriye'de ikamet eden Filistinli mülteciler kastedilmektedir. Mültecilerin yoğun olarak barındığı ülkelerdeki durumlarına yer verilen dördüncü bölümde ise, iki gruba farklı politikalar uygulandığı için, Suriye

vatandaşları ve daha önce Suriye’de ikamet eden Filistinliler ayrı ayrı ele alınmıştır.

Nüfus ve gayrisafi milli gelir verileri Dünya Bankası’nın veritabanından elde edilmiştir.¹⁸

Bu raporda kullanılan “**yeniden yerleştirme**” terimi, yalınlık sağlaması açısından, BMMYK tarafından eşgüdümü sağlanan yeniden yerleştirme programları, insani kabul, sponsorluk, aile birleşimi ve Suriyeli mültecilerin diğer ülkelere yeniden yerleştirilmelerini kolaylaştırmak için hayata geçirilen diğer vize rejimlerini ifade edecek şekilde kullanılmıştır.

SURİYE'DEKİ DURUM

Suriye'deki silahlı çatışmaya, savaş suçları, insanlığa karşı işlenen suçlar, yaygın insan hakları ihlalleri ve özellikle de Devlet Başkanı Beşar Esad hükümetine bağlı güçlerin¹⁹ sivillerin hayatları konusundaki şoke edici ihmalleri damgasını vurdu.

190.000'den fazla kişinin öldürüldüğü bildiriliyor.²⁰ 6,45 milyon kişi Suriye içinde yerinden edilmiş durumda ve bu nüfusun yarısı da çocuklardan oluşuyor.²¹ Suriye'deki 10,8 milyon kişi insani yardım ihtiyacı içinde ve yardımın ulaştırılması sıklıkla ve özellikle de hükümet güçleri tarafından engelleniyor.²² 4,6 milyon kişi ulaşılması güç alanlarda ikamet ediyor²³ ve bu kişilerin 200.000'i kuşatma altındaki yerlerde yaşıyor.

Yasaklanmış silahların kullanımı, ayırım gözetmeyen saldırılar, sivillere ve sivil yerlere yönelik doğrudan saldırılar, yargısız infazlar ve sivillerin rehin alınması, hükümet güçleri ve devlet dışı aktörler tarafından gerçekleştirilen uluslararası insancıl hukuk ihlalleri arasında yer alıyor.²⁴

Hükümet güçleri tarafından işlenen savaş suçları ve insanlığa karşı korkunç suçlar arasında, ağırlıklı olarak sivillerin olduğu bölgelerin uzun süre kuşatma altına alınması ve kuşatmanın devam ettirilmesi yer alıyor. Bu durum çok sayıda sivilin açlıktan ve yeterli tıbbi hizmetin bulunmamasından ötürü hayatlarını kaybetmelerine neden oluyor.²⁵ Hükümet güçleri, sistematik bir şekilde, ağırlıklı olarak sivillerin bulunduğu bölgeleri bombalayarak büyük yıkımlara, can kayıplarına ve kitlesel yerinden edilmelere sebebiyet veriyor.²⁶ Hükümet güçleri tarafından kullanılan çok sayıda alıkonulma merkezinde işkence ve kötü muamelelerin yaygın ve sistematik olarak uygulanmasının da binlerce ölüme sebep olduğu düşünülüyor.²⁷

Bombalama ve el yapımı patlayıcılarla yapılanlar da dâhil olmak üzere ayırım gözetmeksizin gerçekleştirilen ve sivillerin ölümüne neden olan saldırılar, devlet dışı aktörler tarafından işlenen çok sayıda savaş suçu arasında yer alıyor. Kendilerini İslam Devleti (İS) olarak tanımlayan silahlı grup, yüzlerce kişiyi yargısız olarak infaz ederek, hem savaşçıları hem de sivilleri rehin alıyor ve çocuklar da dâhil olmak üzere insanlara işkence ve kötü muamele uyguluyor.²⁸

Hükümet güçleri ile hükümet yanlısı milisler, alıkonulma merkezlerinde birçok kez kadınlara cinsel saldırıda bulunuyor ve tecavüz ediyor.²⁹ İslam Devleti de yaygın bir biçimde tecavüz, cinsel şiddet ve zorla hamile bırakma gibi ihlalleri gerçekleştiriyor.³⁰ Uluslararası Kurtarma Komitesi, Ocak 2013 tarihinde, tecavüzü "Suriye'deki sivil savaşın önemli ve rahatsız edici bir özelliği" olarak tanımlıyordu.³¹ Tecavüze uğrama korkusu da, kadın mülteciler tarafından Suriye'den kaçmaya karar vermelerinde temel bir sebep olarak sıklıkla dile getiriliyor.³²

Devlet aktörleri ve devlet dışı aktörler tarafından kontrol edilen yerlerde yargıya dair ciddi endişeler mevcut. Devlet aktörleri ve devlet dışı silahlı gruplar tarafından yapılan tutuklama ve gözaltılar esnasında yaşanan ihlaller, özellikle de işkence ve kötü muamele ve gözaltındaki ölümler ile devlet güçlerince gerçekleştirilen zorla kaybetmeler bu endişeler arasında yer alıyor. İnsan hakları savunucuları ve barışçıl siyasi aktivistler, bu ihallerden etkilenen kesimler arasında yer alıyorlar.³³

MÜLTECİ KRİZİNE VERİLEN ULUSLARARASI YANIT

Türkiye, Lübnan, Ürdün, Irak ve Mısır, toplamda Suriye'den gelen 3.8 milyon mülteciyi, yani dünya çapındaki Suriyeli mültecilerin **yüzde 95'**ini barındırıyor. Bu beş ülkeden üçü -Türkiye, Lübnan ve Ürdün- mülteci krizine verilen yanıtta sorumluluğun büyük bir bölümünü, Birleşmiş Milletler'in desteğiyle (özellikle de Lübnan ve Ürdün) yükleniyor. Lübnan'daki her beş kişiden biri Suriyeli bir mülteci.

Diğer ülkelerde de Suriyeli mülteciler var fakat sayıları çok daha az. Örneğin, Ekim 2014 tarihi itibarıyla üç yılda Avrupa Birliği'ne (AB) üye 28 devlete ulaşıp sığınma başvurusunda bulunabilen toplam Suriyeli sayısı yaklaşık olarak 150.000.³⁴ Bu rakam, Eylül 2014 tarihinde, İslami Devlet'in Kobane'deki (Arapça adıyla Ayn el-Arap) ilerleyişi nedeniyle kaçarak bir hafta içinde Türkiye'ye gelen kişi sayısına neredeyse eşit.³⁵

Geçtiğimiz üç yıl içinde İsveç ve Almanya, sırasıyla 50.235 ve 46.265 başvuruyla, Suriyelilerin AB içinde yaptıkları sığınma başvurularının büyük bir çoğunluğunu kabul etti. Bu iki ülke dışındaki 26 AB ülkesinde ise Ekim 2014 tarihi itibarıyla, üç yılda Suriye'den gelenlerin yaptıkları sığınma başvurularının sayısının toplamı 53.605; bu ülkelerin taahhüt ettikleri yeniden yerleştirme yeri sayısı ise 5.105.

ULUSLARARASI SORUMLULUK VE BU YÜKÜN PAYLAŞILMASI

İkinci Dünya Savaşı'nın yarattığı yerinden edilme krizine bir yanıt olarak tesis edilen uluslararası mülteci koruma rejimi, kitlesel nüfus hareketlerinde uluslararası işbirliği ihtiyacını öngörmüş ve sorumluluk paylaşımına 1951 Mülteci Sözleşmesi'nde ve o tarihten itibaren geliştirilen çok sayıda standartta açıkça yer verilmiştir.³⁶ Uluslararası yük ve sorumluluk paylaşımı temel olarak iki şekilde olabilir:

Yeniden yerleştirme,³⁷ hassas durumda bulunan mültecilerin, yaşamlarına onurlu bir biçimde yeniden başlayabilecekleri ülkelere yerleştirilmeleri anlamına gelir ve kişisel durumlarından, sağlık ya da güvenlik risklerinden ötürü özel olarak güçlük çeken mültecilere, yaşamlarını onurlu bir biçimde devam ettirebilme fırsatı verir. Bu uygulama, aynı zamanda çok sayıda mülteci barındıran ülkeler üzerindeki baskının da bir nebze de olsa hafifletilmesini sağlar.

Mali yardım ise, ya Birleşmiş Milletler tarafından koordinasyonu sağlanan insani yardım programları aracılığıyla veya kalkınma kuruluşlarıyla, ya da doğrudan mültecileri barındıran ülkelere verilir. İnsani yardım programları genel itibarıyla mültecilere eğitim, gıda, sağlık hizmetleri ve barınma sağlanmasına yardımcı olur.

Sığınma başvuruları ve yeniden yerleştirme: Sığınma başvuruları, yeniden yerleştirme programının aksine, kişilerin bir ülkeye kendi imkânlarıyla ulaşmalarının ardından yaptıkları başvurulardır. Devletlerin, uluslararası hukuk uyarınca, zulüm ve çatışmadan kaçan kişilerin yaptıkları sığınma başvurularını inceleme ve mülteci statüsü (ya da diğer tür uluslararası koruma statüsü) verme yükümlülükleri vardır. AB ülkelerinde sığınma başvurusunda bulunan Suriyelilerin büyük bir bölümü Türkiye-Bulgaristan kara sınırından, Türkiye-Yunanistan deniz sınırından ya da Libya veya Mısır'dan Akdeniz'i aşarak giriş yapıyorlar. Genel olarak Suriyeli mültecilerin AB'ye ulaşmalarını sağlayacak yasal bir yol bulunmuyor ve bu durum da söz konusu kişileri tehlikeli güzergâhları kullanmaya itiyor. Uluslararası Af Örgütü, bu yolculukları yapan Suriye ve diğer ülkelere gelen mültecilerin karşılaştıkları çok sayıda insan hakları ihlalini belgelemiştir.³⁸

Yeniden yerleştirme, kişilerin bir ülkeye varmalarının ardından başvuru yaptıkları sığınma sisteminden farklıdır. Bu sistem, bir ülkenin, bir diğer ülkede sığınma arayan; ancak o ülkede şiddete karşı savunmasız durumda olmaları ya da karşılanmayan tıbbi ihtiyaçları bulunması da dâhil olmak üzere çeşitli nedenlerden ötürü kalamayan mültecileri kabul ettikleri bir sistemdir.

Krizin başlamasının ardından geçen üç yıl içinde, Lübnan, Ürdün ve daha az olsa da Türkiye, Suriyelilerin girişlerine dair ciddi kısıtlamaları hayata geçiriyorlar. Bu uygulamalar, on binlerce kişinin Suriye'de İslam Devleti, Esad hükümetine bağlı güçler ve diğerleri tarafından gerçekleştirilen hak ihlalleriyle karşı karşıya kaldıkları Suriye'de kısıp kalmasına yol açıyor.³⁹ Bu kısıtlamalar, genellikle söz konusu ülkelere giriş yapan mülteci sayısındaki artış ile yerel nüfusun yaşadığı zorluklara bir yanıt olarak uygulanıyor.⁴⁰

Uluslararası toplum büyük ölçüde bu işin kıyısında duruyor. Suriyelilere ve Suriyeli nüfusu barındıran ülkelere destek sözleri veriliyor; ancak gerçekte bu sözlerin pek azı tutuluyor. Körfez, Avrupa ve Kuzey Amerika'daki çok sayıda ülke, İslam Devleti'nin yükselişine karşı kaynaklarını harekete geçirdi; ancak bu grup tarafından işlenen korkunç zulümlerden kaçanları yüz üstü bıraktı.

Uluslararası toplumun Birleşmiş Milletler (BM) Şartı ve BM Genel Kurulu tarafından kabul edilen ilgili kararlar uyarınca, acil durumlarda insani yardım sağlama ve işbirliğinde bulunma yükümlülüğü bulunuyor. Mültecilere yardım sağlanması da bu yükümlülükler arasında yer alıyor. Uluslararası mülteci koruma rejiminin, kitlesel mülteci göçü yaşayan ülkelerde, bu göçün yaratacağı etkilerin azaltılması için uluslararası yük ve sorumluluk paylaşımına özel bir vurgu yapması bu bağlamda özellikle önemli⁴¹ ve yeniden yerleştirme, bu türden büyük ölçekli mülteci göçüyle ilgili uluslararası işbirliğinin temel unsurlarından biri.

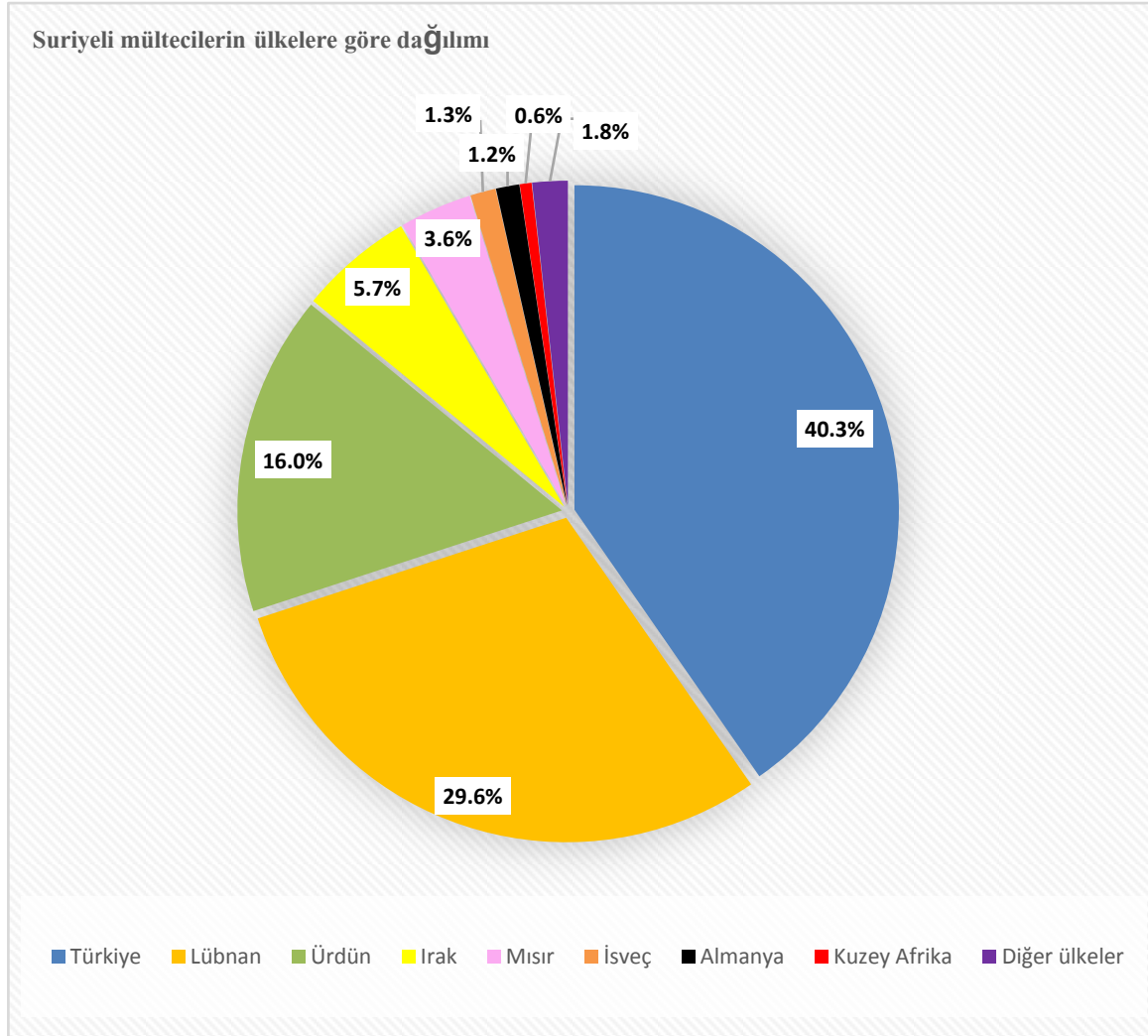
Başkanlığını İsveç'in üstlendiği ve 23 üye devlet, AB ve Uluslararası Göç Örgütü (IOM) arasındaki yeniden yerleştirme programlarının koordinasyonunu sağlayan Suriyelilerin Yeniden Yerleştirilmesi Çekirdek Grubu'nun geçtiğimiz sene oluşturulması yaşanan olumlu gelişmelerden biri. Bu oluşum, mültecilerin yoğun olarak barındıkları beş ülkedeki Suriyeli mültecilerin ihtiyaçlarının karşılanması için gereken yeniden yerleştirme yeri sayısının artırılmasında bir koordinasyon sağlamada önemli bir rol oynayabilir.

Suriye'deki yerinden edilmenin kapsamının bu denli büyük olması gerçeği bile, tek başına daha iyi ve daha ciddi bir uluslararası yanıtın olması gerektiğini ortaya koyuyor. Uluslararası işbirliği

ve yardım artırılmadan, Suriye'ye komşu ülkelerden çatışmadan kaçan mültecilere sığınma sağlamaya devam etmelerini beklemek artık makul değil.

Mültecilere insani yardım sağlayan BM ajansları ile mültecilerin yoğun olarak barındıkları beş ülkeye uluslararası toplum tarafından verilen mali destek, krizin doğurduğu ihtiyaçları karşılamamın çok gerisinde.⁴² Birleşmiş Milletlerin Suriye'ye komşu ülkelerdeki Suriyeli mültecilere yardım edilmesi ve bu ülkelerdeki altyapının desteklenmesi amacıyla tasarladığı insani yardım programı olan Suriye Bölgesel Müdahale Planı'nın (RRP) sadece yüzde 54'lük bir kısmına fon sağlanmış durumda.⁴³ Plana yeterli düzeyde mali desteğin verilmemesi, mültecilere yönelik mali yardım ve gıda yardımının azaltılmasına ve sağlık hizmetlerinde daha da fazla kısıntılara gidilmesine neden oldu.⁴⁴ Dünya Gıda Programı, 1 Aralık 2014'te, yaşanan fon sıkıntısı nedeniyle 1.7 milyon Suriyeli mülteciye sağlanan gıda yardımını askıya almak zorunda kaldığını açıkladı.⁴⁵ Uluslararası Af Örgütü, uluslararası topluma, BM öncülüğünde yürütülen insani yardım programlarına tam olarak mali destek verilmesini sağlamak için mali katkıları ciddi bir biçimde artırma çağrısında bulunuyor.

Ancak uluslararası toplum, mesele yeniden yerleştirme ve diğer türlü insani kabul yeri sağlama olduğunda, çok daha derin bir sessizliğe bürünüyor. Mülteci krizinin başladığı tarihten itibaren taahhüt edilen yeniden yerleştirme yeri sayısı yalnızca 63.170.⁴⁶ Bu taahhütlerin yalnızca bir bölümünün hayata geçirilmiş olması ise daha şoke edici bir diğer gerçek. 31 Ağustos 2014 itibarıyla, 2013 yılında BMMYK tarafından yeniden yerleştirilmeleri için dosyaları sunulan mültecilerden yalnızca 7.000'i yerleştirildi.⁴⁷ BMMYK'ya göre, yeniden yerleştirme dosyasının sunulması ve dosyası sunulan mültecinin söz konusu ülkeye varması arasında geçen süreç ortalama altı ay ila iki yıl arasında değişiyor.

SURİYELİ MÜLTECİ KRİZİNE SAĞLANAN YARDIM VE DESTEKLER

Yakın tarihte yaşanan en büyük mülteci krizlerinden birinin baş göstermesinin ardından geçen üç yılda, mültecilerin yoğun olarak barındıkları beş ülke pek de gıpta edilecek bir durumda değil. Zira bu ülkeler, uluslararası toplumun yükün çok az bir bölümünü karşıladığı bir ortamda, mültecilerin yüzde 95'ini barındırıyor. Lübnan'daki Suriyeli mültecilerin sayısı, krizin başladığı tarihten önceki ülke nüfusunun yüzde 25'inden fazla bir rakama tekabül ediyor. Ürdün'de ise bu oran neredeyse yüzde 10 düzeyinde.

Uluslararası Af Örgütü Suriyeli mülteci ve sığınmacıların yoğun olarak barındıkları beş ülkedeki ve diğer 47 ülkedeki dağılımlarını analiz etti. Bu ülkeler aradasında nüfusu bir milyonun üzerinde olan ve Dünya Bankası tarafından yüksek gelirli ülke olarak sınıflandırılan ülkeler⁴⁸, yüksek gelirli olarak sınıflandırılmayan AB üye ülkeleri ve Suriyeli mültecilere sığınma yeri sağlamayı taahhüt eden diğer ülkeler bulunuyor (Arjantin, Belarus, Brezilya ve Lihtenştayn). Suriye'ye komşu ülkelerin Suriyeli mülteci nüfusunun büyük bir bölümünü barındırmaları beklense de, nüfus ve refah seviyelerini hesaba katan analiz, bu uluslararası krizde yeterli bir sorumluluk paylaşımı olmadığını ortaya koyuyor. Zengin ülkeler, taahhüt ettikleri yeniden yerleştirme yeri sayısını artırmak suretiyle bu krize daha fazla yardım ve destek sağlayabilir ve sağlamalıdır da.

Suriye mülteci krizinin yarattığı yükün paylaşımındaki ağır eşitsizlik Lübnan örneği üzerinden açıkça görülebilir. Nüfus büyüklüğüne göre uyarlandığında, Lübnan'da ikamet eden Suriyeli mülteci sayısı, geçtiğimiz üç yıl içinde AB'de sığınma arayan ve AB tarafından yeniden yerleştirme yeri sağlanan Suriyeli mültecilerin toplam sayısının **715 katı**.⁴⁹

Avrupa içinde de ciddi anlamda eşitsiz bir yük paylaşımı var. Türkiye'nin tek başına barındırdığı Suriyeli mülteci sayısı, geçtiğimiz üç yıl içinde AB'ye üye 28 devlette Suriyeliler tarafından yapılan yeni sığınma başvurularının **10 katından** fazla ve Türkiye'ye giriş yapan Suriyeli mültecilerin sayısı da artmaya devam ediyor.⁵⁰

AB üye ülkeleri arasında bile, Almanya ve İsveç bir yanda ve diğer AB üye ülkeleri öte yanda olmak üzere ciddi bir eşitsizlik mevcut. Geçtiğimiz üç yıl içinde Suriyeliler tarafından Almanya ve İsveç'e yapılan yeni sığınma başvurularının toplamı 96.500. Bu rakam, AB genelinde Suriyeliler tarafından yapılan sığınma başvurularının **yüzde 64'üne** tekabül ediyor.⁵¹

Geçtiğimiz üç yıl içinde, Suriyeli mültecilerin yoğun olarak barındığı beş ülke dışında, İsveç, Suriyeliler tarafından yapılan **50.235** yeni sığınma başvurusuyla en yüksek başvuruyu aldı. İsveç, ayrıca, 1.200 yeniden yerleştirme yeri sağlama taahhüdünde bulundu.

Almanya, Suriyeli mülteciler için 30.000 yeniden yerleştirme yeri taahhüt etti ve bu sayı küresel düzeyde Suriyeli mültecilere sağlanan yeniden yerleştirme sayısı toplamının **neredeyse yarısı** ve AB genelindeki toplam sayının ise **yüzde 82'si**. Almanya'ya, aynı zamanda, Suriyeliler tarafından geçtiğimiz üç yıl içinde 46.265 yeni sığınma başvurusu yapıldı.⁵²

Almanya ve İsveç haricinde kalan 26 AB üye ülkesi ise **yalnızca 5.105** yeniden yerleştirme yeri vermeyi taahhüt etti. Bu sayı, Suriyeli mültecilerin yoğun olarak barındığı beş ülkede bulunan Suriyeli mültecilerin **yüzde 0,13'ü**. Geri kalan 26 AB üye ülkesinde geçtiğimiz üç yıl içinde Suriyeliler tarafından yapılan sığınma başvurusu sayısı da 53.065.

Almanya ve İsveç bu denli büyük bir mülteci krizindeki yük paylaşımında olumlu örnekleri oluşturmakla birlikte, diğer AB ülkelerine bakıldığında ortaya çok farklı bir resim çıkmaktadır. Örneğin, AB'nin Almanya dışındaki en büyük beş ülkesinin (Birleşik Krallık, Fransa, İtalya, İspanya ve Polonya) toplam nüfusu 275 milyon kişi ve bu ülkeler yalnızca 2.000'in biraz üzerinde yeniden yerleştirme yeri verme taahhüdünde bulundular. Taahhüt edilen bu rakam, bu ülkelerin toplam nüfusunun **yüzde 0,001'ine** ve Suriyeli mültecilerin yoğun olarak barındığı beş ülkedeki Suriyeli mülteci nüfusunun da yüzde 0,05'ine tekabül ediyor.

Hırvatistan, Kıbrıs, İtalya, Slovenya ve Polonya gibi bazı ülkelerin sundukları yeniden yerleştirme yeri sayısı ise **sıfır**.

Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi'ne bakıldığında da, bu kurum tarafından herhangi bir yeniden yerleştirme katkısının yapılmamış olması şoke edici. Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi'ne üye altı ülkenin Suriyeli mültecilere verdikleri yeniden yerleştirme yeri sayısı **sıfır**. Söz konusu altı ülkede 2012 ve 2013 senelerinde Suriyeliler tarafından yapılan ve BMMYK tarafından kaydedilen yeni sığınma başvurusu sayısı beş (2014 senesi için herhangi bir veri bulunmuyor⁵³). Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi ülkeleri, Suriye'ye olan coğrafi yakınlıkları, Suriye ile olan tarihsel bağları ve ortak dil ve din nedeniyle bu ülkelerdeki göreceli uyum imkânından ötürü Suriyeli mültecilerin yeniden yerleştirilmelerine ciddi bir katkıda bulunabilmelidirler.

AB ve Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi haricinde, herhangi bir yeniden yerleştirme yeri sağlamamış çok sayıda diğer ülke örnekleri de mevcut. Bu örnekler arasında en görüneni Suriye'deki çatışmadaki siyasal müdahilliğine rağmen herhangi bir yeniden yerleştirme yeri **sağlamamış** olan Rusya geliyor. Şili, Japonya, Singapur ve Güney Kore de dâhil olmak üzere diğer yüksek gelirli ülkeler de yerleştirme yeri vermiş değil. ABD, Suriyeli mültecilere açık uçlu bir yeniden yerleştirme yeri sağlamayı taahhüt etti; ancak bu programın büyüklüğü muğlak.

Birleşmiş Milletler'in Suriyeli mülteciler için yaptığı insani yardım çağrısına (2014 Bölgesel Müdahale Planı) sağlanan mali katkılarda da büyük eşitsizlikler görülebiliyor. ABD, Birleşik Krallık, Kuveyt ve Almanya Bölgesel Müdahale Planı'na büyük miktarda mali katkıda bulunurken, diğer ülkeler ya çok az bir katkıda bulundu ya da hiçbir katkı sağlamadı. Örneğin Fransa yalnızca sekiz milyon Amerikan Doları tutarında bir katkıda bulundu. Bu rakam, Norveç'in sağladığı 46 milyon Amerikan Doları büyüklüğündeki katkının altıda biri; ancak Fransa'nın nüfusu, Norveç nüfusundan yaklaşık 13 kat daha büyük.⁵⁴ Rusya, Singapur ve İspanya'nın aralarında bulunduğu ülkeler ise herhangi bir katkıda bulunmuş değiller.

Aşağıda yer verilen tabloda, 56 ülkedeki Suriyeli mültecilere dair veriler yer almaktadır. Tabloda, eldeki veriler ışığında, aşağıdaki konulara dair rakamlar mevcut:

- (Suriyeli mültecilerin yoğun olarak barındığı beş ülkedeki) Suriyeli mültecilerin sayısı ve geçtiğimiz 2-3 yıl içinde Suriyeliler tarafından yapılan yeni sığınma başvuruları
- (Suriyeli mültecilerin yoğun olarak barındığı beş ülkedeki) Suriyeli mültecilerin sayısının nüfusa göre oranı ve Suriyeli sığınmacı sayısının nüfusa göre oranı
- Taahhüt edilen yeniden yerleştirme yeri sayısının nüfusa göre oranı
- BM 2014 Bölgesel Müdahale Planı'na sağlanan mali katkılar. Mültecilerin barındığı ülkelere doğrudan yapılan katkılar ile diğer yardım programları aracılığıyla sağlanan katkılar bu rakama dâhil edilmedi.
- Veri kaynakları için dördüncü sayfada yer alan "veri ve kullanılan kavramlara dair bir açıklama" başlıklı kutucuğa bakılabilir.

Bu tabloda yer verilen ülkeler ise:

- Nüfusu bir milyonun üzerinde olan ve Dünya Bankası tarafından yüksek gelirli olarak sınıflandırılan ülkeler
- İsrail, yüksek gelirli bir ülke olmasına rağmen, bu analize dâhil edilmedi. İsrail ve Suriye arasındaki tarihsel ve güncel siyasi gerilimlerden ve bu iki ülkenin teknik olarak savaş halinde olmaları gerçeğinden ötürü, Suriyeli mültecilerin İsrail toplumuna entegrasyon imkanı oldukça kısıtlı.
- Yüksek gelirli olarak sınıflandırılmayan AB ülkeleri (Bulgaristan, Macaristan ve Romanya) ile nüfusu bir milyonun altında olan (Malta) AB ülkeleri analize dâhil edildi.
- Tabloda aynı zamanda Suriyeli mültecilere yeniden yerleştirme yeri sağlayan diğer ülkelere (Arjantin, Belarus, Brezilya ve Lihtenştayn) de yer verildi.
- Suriyeli mültecilerin yoğun olarak barındığı beş ülke: Mısır (alt-orta gelirli), Irak, Lübnan, Ürdün ve Türkiye (üst-orta gelirli)

Ülke	Kişi başına düşen gayrisafi milli gelir, SAGP	Nüfus	Suriyeli mülteciler	Suriyeli mültecilerin nüfusa göre oranı		
Suriyeli mültecilerin yoğun olarak barındığı ülkeler						
Lübnan	17.390	4.467.390	1.174.914	26,30		
Ürdün	11.660	6.459.000	632.905	9,80		
Türkiye	18.760	74.932.641	1.600.000	2,14		
Irak	15.220	33.417.476	225.373	0,67		
Mısır	10.850	82.056.378	142.543	0,17		

Ülke	Kişi başına düşen gayrisafi milli gelir, SAGP	Nüfus	Yeniden yerleştirme, insani kabul ve sponsorluk için verilen taahhütler	Suriyeliler tarafından yapılan sığınma başvuruları	Suriyeli sığınmacılar ve taahhüt edilen yeniden yerleştirme yerlerinin nüfusa göre oranı	Verilen taahhütlerin mültecilerin yoğun olarak barındığı beş ülkedeki toplam sayısına göre oranı	BM'nin Suriyeli mülteciler için yaptığı 2014 yılı insani yardım çağrısına sağlanan mali katkılar
Körfez İşbirliği Konseyi							
Bahreyn	36.140	1.332.171	0	3	0,000	0,000	
Kuveyt	88.170	3.368.572	0	1	0,000	0,000	\$149.503.500
Umman	52.170	3.600.000	0	0	0,000	0,000	
Katar	123.860	2.200.000	0	1	0,000	0,000	\$14.091.461
Suudi Arabistan	53.780	28.800.000	0	0	0,000	0,000	\$14.016,55
Birleşik Arap Emirlikleri	58.090	9.300.000	0	*	0,000	0,000	\$10.000.000
Toplam		48.600.743	0	5	0	0	
Avrupa Birliği							
Avusturya	43.840	8.473.786	1.500 insani kabul yeri	*	0,000	0,039	
Belçika	40.280	11.195.138	150 yeniden yerleştirme yeri	3.820	0,035	0,004	
Bulgaristan	15.200	7.265.000	0	8.985	0,124	0,000	
Hırvatistan	20.370	4.252.700	0	260	0,006	0,000	
Kıbrıs	28.830	1.141.166	0	1.530	0,134	0,000	
Çek Cumhuriyeti	25.530	10.521.468	0	190	0,002	0,000	
Danimarka	44.460	5.613.706	140 yeniden yerleştirme yeri	7.985	0,145	0,004	\$16.196.353
Estonya	24.230	1.324.612	0	25	0,002	0,000	
Finlandiya	38.480	5.439.407	500 yeniden yerleştirme yeri	440	0,017	0,013	\$8.046.831
Fransa	37.580	66028,467	500 insani kabul/ yeniden yerleştirme yeri + 1142 sığınma vizesi	3.495	0,008	0,043	\$8.230.042

14 Dışarıda Bırakılanlar:
Uluslararası Toplum Tarafından Terkedilen Suriyeli Mülteciler

Ülke	Kişi başına düşen gayrisafi milli gelir, SAGP	Nüfus	Yeniden yerleştirme, insani kabul ve sponsorluk için verilen taahhütler	Suriyeliler tarafından yapılan sığınma başvuruları	Suriyeli sığınmacılar ve taahhüt edilen yeniden yerleştirme yerlerinin nüfusa göre oranı	Verilen taahhütlerin mültecilerin yoğun olarak barındığı beş ülkedeki toplam sayısına göre oranı	BM'nin Suriyeli mülteciler için yaptığı 2014 yılı insani yardım çağrısına sağlanan mali katkılar
Almanya	44.540	80.621.788	20,000 insani kabul + 10,000 bireysel sponsorluk	46.265	0,095	0,789	\$105.162.691
Yunanistan	25.630	11,032,328	0	1.135	0,010	0,000	
Macaristan	21.000	9,897,247	30 yeniden yerleştirme yeri	4.075	0,041	0,001	
İtalya	34.100	59,831,093	0	1.430	0,002	0,000	\$9.405.461
İrlanda	35.090	4,595.281	310 yeniden yerleştirme yeri	55	0,008	0,008	\$6.664.297
Letonya	22.970	2.000.000	0	60	0,003	0,000	
Litvanya	24.500	3.000.000	0	5	0,000	0,000	
Lüksemburg	59.750	543.202	60	90	0,028	0,002	
Malta	28.030	423.282	0	600	0,142	0,000	
Hollanda	43.210	16.800.000	250 yeniden yerleştirme yeri	10.715	0,065	0,007	\$13.966.402
Polonya	22.300	38.500.000	0	440	0,001	0,000	
Portekiz	25.360	10.500.000	23 yeniden yerleştirme yeri + 70 yüksek öğrenim için verilen acil burs sayısı	165	0,002	0,002	
Romanya	18.060	19.960.000	0	1.560	0,008	0,000	
İspanya	31.850	46.600.000	130 yeniden yerleştirme yeri	1.555	0,004	0,003	
Slovakya Cumhuriyeti	25.500	5.400.000	0	30	0,001	0,000	
Slovenya	28.130	2.100.000	0	175	0,008	0,000	
İsveç	44.760	9.600.000	1.200 yeniden yerleştirme yeri	50.235	0,536	0,032	\$13.778.101

Ülke	Kişi başına düşen gayrisafi milli gelir, SAGP	Nüfus	Yeniden yerleştirme, insani kabul ve sponsorluk için verilen taahhütler	Suriyeliler tarafından yapılan sığınma başvuruları	Suriyeli sığınmacılar ve taahhüt edilen yeniden yerleştirme yerlerinin nüfusa göre oranı	Verilen taahhütlerin mültecilerin yoğun olarak barındığı beş ülkedeki toplam sayısına göre oranı	BM'nin Suriyeli mülteciler için yaptığı 2014 yılı insani yardım çağrısına sağlanan mali katkılar
Birleşik Krallık	35.760	64.100.000	Birkaç yüz (belirtilmiş değil, 300 olduğu varsayıldı)	4.785	0,008	0,008	\$154.531.604
AB Toplamı		506.759.671		150.105	0,037	0,955	
Almanya ve İsveç dışındaki AB		416.537.883	5.105	53.605	0,014	0,134	
Diğer ülkeler							
Arjantin	11.730	41.446.246	İnsani vize programı (sayıya dair herhangi bir gösterge mevcut değil)	172	*	*	
Avustralya	42.540	23.130.900	5.600 yeniden yerleştirme yeri ve özel insani kabul programı	316	0,024	0,147	\$22.681.864
Belarus	16.940	9.466.000	20 yeniden yerleştirme yeri	77	0,000	0,001	
Brezilya	14.750	200.361.925	Açık uçlu insani vize programı (hâlihazırda 4.200 adet düzenlendi)	378	0,002	0,111	
Kanada	42.610	35.158.304	200 yeniden yerleştirme yeri + 1.100 özel sponsorluk	1.114	0,004	0,034	\$80.069.694
Şili	21.030	17.619.708	0	10	0,000	0,000	
Kore Cumhuriyeti	33.440	50.219.669	0	550	0,000	0,000	
Japonya	37.630	127.338.621	0	26	0,000	0,000	\$94.122.781

Ülke	Kişi başına düşen gayrisafi milli gelir, SAGP	Nüfus	Yeniden yerleştirme, insani kabul ve sponsorluk için verilen taahhütler	Suriyeliler tarafından yapılan sığınma başvuruları	Suriyeli sığınmacılar ve taahhüt edilen yeniden yerleştirme yerlerinin nüfusa göre oranı	Verilen taahhütlerin mültecilerin yoğun olarak barındığı beş ülkedeki toplam sayısına göre oranı	BM'nin Suriyeli mülteciler için yaptığı 2014 yılı insani yardım çağrısına sağlanan mali katkılar
Lihtenştayn	*	36.925	25 yeniden yerleştirme yeri	1	0,068	0,001	
Yeni Zelanda	30.750	4.500.000	100 yeniden yerleştirme yeri	23	0,002	0,003	\$4.180.602
Norveç	66.520	5.100.000	1.000 yeniden yerleştirme yeri	2.855	0,076	0,026	\$46.271.332
Porto Riko	23.830	3.615.086	0	*	0,000	0,000	
Rusya Federasyonu	23.200	143.500.000	0	1.270	0,000	0,000	
Singapur	76.850	5.339.200	0	*	0,000	0,000	
İsviçre	56.580	8.100.000	500 yeniden yerleştirme yeri + aile birleşimi programı (4.000 adet düzenlendi)	6.525	0,136	0,118	\$6.151.217
Uruguay	18.930	3.400.000	120 yeniden yerleştirme yeri	*	0,004	0,003	
Amerika Birleşik Devletleri	53.960	316.100.000	Açık uçlu yeniden yerleştirme yeri (belirtilmiş değil, 10.000 olarak varsayıldı)	2.963	0,003	0,263	\$822.510.006
Genel toplam		778.522.231	63.170	166.390	0,029	1,662	\$1.599.580.894

Notlar:

Sığınma başvuruları

- Avrupa Ekonomik Alanı'na dâhil ülkelere ilişkin veriler Kasım 2011 ve Ekim 2014 tarihleri arasındaki üç yıllık zaman dilimini kapsamaktadır.
- Avustralya, Kanada, Japonya, Yeni Zelanda, Güney Kore ve ABD'ye ilişkin veriler Ocak 2012 ve Haziran 2014 tarihleri arasındaki 2,5 yıllık zaman dilimini kapsamaktadır.
- Diğer ülkelerle ilgili veriler 2012 ve 2013 yıllarını kapsamaktadır.
- * işareti, herhangi bir verinin mevcut olmadığı anlamına gelmektedir. Dolayısıyla bu ülkelerde Suriyeli sığınmacılar tarafından ya çok düşük bir sayıda ya da hiç sığınma başvurusu yapılmadığı varsayılmıştır.

Verilen taahhütlerin mültecilerin yoğun olarak barındığı ülkelerdeki toplam sayısına göre oranının hesaplanması

- Bu hesaba, BMMYK tarafından eşgüdümü sağlanan yeniden yerleştirme programları, insani kabul, sponsorluk, aile birleşimi ve Suriyeli mültecilerin diğer ülkelere yeniden yerleştirilmelerini kolaylaştırmak için hayata geçirilen diğer vize rejimleri dâhildir.
- Açık uçlu yeniden yerleştirme yeri sağlama taahhüdünde bulunan ülkeler için tahminlere yer verilmiştir. Bu tahminler, söz konusu ülkelerin yeniden yerleştirmeyi/kabul etmeyi planladıkları rakamın altında olabilir.
- Program büyüklüğüne dair herhangi bir gösterge Uluslararası Af Örgütü'nün bilgisi dâhilinde olmadığından ötürü Arjantin için nüfusa göre oran hesaplanmamıştır.
- Brezilya için verilen 4.200 rakamı, hâlihazırda düzenlenmiş ve kullanılmış insani vize sayısını temsil etmektedir. Ancak Brezilya'nın önümüzdeki iki sene içinde daha fazla Suriyeli mülteciyi kabul etme ihtimali bulunmaktadır.
- Birleşik Krallık için verilen 300 rakamı, Birleşik Krallığın üç yıllık bir program olarak Ekim 2014 tarihinde ilan ettiği ve "birkaç yüz" kişiyi kabul edeceğini açıkladığı program çerçevesinde aldığı 90 kişiye dayanılarak yürütülen tahmini ifade etmektedir.
- ABD için verilen 10.000 tahmini rakamı, ABD'nin 9.000-10.000 kişiyi yeniden yerleştirebileceğine dair göstergelere dayanmaktadır; ancak ilerleyen senelerde bu sayı daha yüksek olabilir.
- Fransa'nın Suriyelilere tanzim ettiği 1.142 sığınma vizesine, 500 olarak taahhüt ettiği yeniden yerleştirme/insani kabul yeri sayısı eklenmiştir.
- İsviçre'nin Suriyelilere verdiği 4.000 geniş aile birleşimi vizesine, 500 olarak taahhüt ettiği yeniden yerleştirme/insani kabul yeri sayısı eklenmiştir.

Mali katkılar

- Mali katkılara dair rakamlar, 1 Aralık 2014 tarihi itibarıyla 2014 BM Bölgesel Müdahale Planı kapsamında sıralanan projelere yapılan katkıları ifade etmektedir. Devletler, Suriyeli mültecilerin yoğun olarak barındığı beş ülkeye ya da Suriyeli mültecilere yönelik olarak çalışan örgütlere çeşitli kanallar aracılığıyla türlü katkılar sağlamış olabilirler.
- Avrupa Komisyonu 2014 BM Bölgesel Müdahale Planı'na 276 milyon Amerikan Doları tutarında katkıda bulundu. Belirtilmeyen diğer bağışlar tabloya dâhil edilmedi.
- 2014 BM Bölgesel Müdahale Planı'na yapılan katkılara dair güncel bilgilere http://fts.unocha.org/reports/daily/ocha_R5_A1048__1412011535.pdf adresinden erişilebilir.

SURİYELİ MÜLTECİLERİN YOĞUN OLARAK BARINDIĞI BEŞ ÜLKEDEKİ DURUMLARI

Suriye'ye komşu beş ülke, Suriye'den gelen 3,8 milyon mülteci barındırmadaki rollerinden ötürü takdir edilmeli. Her bir ülkede, ülke ekonomisi ve altyapısı üzerinde ciddi etkiler meydana gelse de, hiçbir yer Suriyeli mülteci sayısının krizin başlamasından önceki ülke nüfusunun dörtte birine ulaştığı Lübnan kadar endişe verici değil.

Yeterli yeniden yerleştirme yeri sağlamada başarısız olan uluslararası toplum, aynı zamanda beş ülkeye de mali açıdan yeterli destek vermiyor. BM'nin Suriyeliler için yaptığı insani yardım talebine verilen yanıt oldukça yetersiz ve bu da mültecilere sağlanan yardım ve hizmetlerde kesintilere neden oluyor. Geçtiğimiz günlerde, Dünya Gıda Programı, fon krizi nedeniyle 1,7 milyon Suriyeli mülteciye yaptığı gıda yardımını askıya almak durumunda kaldı.⁵⁵

Bu beş ülkenin çatışmadan kaçan Suriyelilerin ülke topraklarına girmelerini giderek kısıtlamasının temel nedeni yeniden yerleştirme yerleri ve mali destek sağlama yoluyla yük paylaşımında yetersiz kalınmasıdır.⁵⁶

Bu ülkelerdeki çok sayıda Suriyeli mültecinin içinde bulunduğu durum, mültecilerin büyük bir kısmının yoksulluk içinde yaşamasına neden olurken, diğer kısmının da sığınma aramak için Avrupa'ya gitmeye çalışırken hayatlarını tehlikeye atıyor.

Bu bölümde Suriyeli mültecilerin yoğun olarak barındıkları bu beş ülkede içinde buldukları durum ve bu ülkelerde karşılaştıkları bazı temel insan hakları sorunlarına dair bilgilere yer verilmektedir.

LÜBNAN

Lübnan'daki Suriyeli mülteci sayısı, ülkenin krizin başlamasından önceki nüfusunun dörtte birine tekabül ediyor.⁵⁷ 26 Kasım 2014 tarihi itibarıyla Lübnan'daki Suriyeli mülteci sayısı ise 1.132.914.⁵⁸ Dünya Bankası, hâlihazırda dünyanın en yüksek borç oranlarına sahip ülkelerinden biri olan Lübnan'ın, Suriye'den gelen büyük mülteci akını nedeniyle, gelecekte artan bir yoksulluk ve işsizlikle karşı karşıya kalacağını öngörüyor.⁵⁹ Lübnan, yerel nüfus üzerindeki bu baskıya rağmen, takdire layık bir şekilde ve büyük bir oranda "açık kapı" politikası uyguluyordu.

Ancak Lübnan, Ağustos 2013 tarihinde Suriye'den gelen Filistinli mültecilerin girişine kısıtlamalar getirdi⁶⁰ ve Mayıs 2014'te ise Lübnan hükümeti, Suriye'den gelen Filistinli mültecilere kapıları kapatan yeni giriş kurallarını hayata geçirdi.⁶¹ Bu gelişmenin ardından Haziran 2014'te duyurulan değişiklikler aracılığıyla da yalnızca Lübnan sınırına yakın yerlerde bulunan ve çatışmaların olduğu bölgelerden gelen Suriyeli mültecilere giriş izni verilebileceği ilan edildi.⁶² Ekim 2014'te kısıtlamalar daha da artırıldı ve BMMYK'dan Suriyeli mültecileri

kaydetmeyi durdurması talep edildi.⁶³ Lübnan Sosyal İşler Bakanı, Lübnan'ın "artık resmi olarak yerinden edilen herhangi bir Suriyeli'yi almayacağı" yönünde bir beyanda bulunduğu bildirildi.⁶⁴ İnsani nedenlerle gelen ve vasıfları olan ya da Lübnanlı sponsorları bulunan Suriyeliler için istisnalar getirildi.⁶⁵ Suriyelilerin⁶⁶, özellikle de Suriye'den gelen Filistinli mültecilerin⁶⁷, Suriye'ye geri gönderildiğine ilişkin çeşitli sayıda vaka kaydedildi.

Suriye'den gelen mülteciler, Lübnan'daki hukuki statülerinden ötürü çok sayıda belirsizlikle karşı karşıya. Hukuki statüsü olmayan mülteciler alıkonulma riski altında ve temel hizmetlerle doğum ve evliliklerin kaydedilmesine erişimleri de kısıtlı.⁶⁸ BMMYK, Eylül 2014'te, Lübnan'daki mülteci nüfusunun yaklaşık yüzde 30'unun geçerli bir ikamet vizesi bulunmadığını tahmin ettiğini açıkladı.⁶⁹ Lübnan'daki Suriyeli mülteciler, altı ay sonra yenilenmesi gereken bir ikamet vizesine başvurmak zorundalar. Vizenin yenilenmesinin maliyeti ise ilk yıl sonunda 200 ABD Doları.⁷⁰ Lübnan makamları, Mayıs 2014'te Suriye'den gelen Filistinli mültecilerin ikamet vizelerini yenilemeyi durdurdu⁷¹; ancak hükümet Eylül 2014'te tekrar bir açıklama yaparak 31 Aralık 2014'e kadar ilgili merkezlere başvurulması halinde hem Suriyeli hem de Filistinli mültecilerin ikamet vizelerinin herhangi bir ücret alınmaksızın yenileceğini ilan etti.⁷²

BMMYK'ya göre Suriyeli mülteciler tarafından dile getirilen en öncelikli ihtiyaçlar arasında barınma, sağlık hizmetleri, eğitim ve kendilerini idame ettirmeleri bulunuyor.⁷³ Lübnan'da bulunan 1.700'ün üzerindeki yerleşim yerine dağılmış olan Suriyeli mülteciler için resmi bir kamp bulunmuyor.⁷⁴ BMMYK, Temmuz 2014 tarihinde, mültecilerin en az yüzde 40'ının "geçici yerlerde (garaj, inşaat alanlar, tek odalı yapılar, inşaatı devam eden evler) ve gayri resmi yerleşim yerleri de dâhil olmak üzere" yeterli olmayan barınma şartlarında yaşadıklarını ve "diğerlerinin de ya tahliye edilme riski altında olduklarını ya da aşırı kalabalık dairelerde" ikamet ettiğini tahmin ediyordu.⁷⁵ Kiraları ödemedeki güçlükler, elektrik ve su tüketiminde yaşanan artışlar⁷⁶, siyasi gerilim ve güvenlik kaygıları çok sayıda tahliyenin gerçekleştirilmesine neden oldu. Sadece Eylül 2014 ayında 4.800'den fazla kişi barındıkları yerlerden tahliye edildi.⁷⁷

Özellikle de Lübnan-Suriye sınırında Lübnan silahlı güçleri ve çeşitli silahlı gruplar arasında yaşanan çatışmalar, kaçırılmalar⁷⁸ ve bazı durumlarda Lübnanlı askerlerin infaz edilmeleri⁷⁹, etkilenen bölgelerin bir bölümünde mülteciler ve yerel nüfus arasındaki ilişkilerin istikrarını bozdu.⁸⁰ Yaşanan gerilimler, aynı zamanda, yerel polisin ve bazen de Lübnan'ın çeşitli yerleşim yerlerindeki silahlı kişi veya grupların Suriyeli mültecilere yönelik olarak sokağa çıkma yasakları uygulamalarına neden oldu.⁸¹

UNRWA, Mart 2014 tarihinde, Suriye'den gelen yaklaşık 53.070 Filistinli mültecinin yaklaşık yüzde 51'inin⁸² önceden mevcut olan ve giderek aşırı kalabalık bir hale gelen 12 Filistinli mülteci kampında yaşadıklarını, geri kalanının ise bu kamplar dışında ikamet ettiklerini tahmin ediyordu.⁸³ UNRWA ve Dünya Gıda Programı tarafından yapılan Mayıs 2014 tarihli bir çalışma da, görüşülen kişiler arasında en ağır sorunun barınma olduğunu ve oda başına düşen ortalama kişi sayısının da 4,6 olduğunu ortaya koydu.⁸⁴

Suriyeli mültecilerin teoride kamunun sağladığı sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimleri bulunuyor⁸⁵; ancak uygulamada bu hizmetler sınırlı ve erişim de güç. Lübnan'daki sağlık sektörü büyük ölçüde özelleştirilmiş durumda ve bu da kaynakları giderek tükenen çok sayıda mültecinin yeterli tedaviye⁸⁶ erişebilmesini engelliyor. BM İnsani Yardım Çağrısı'ndaki fon kesintileri⁸⁷ de sağlık hizmeti sunabilen sivil toplum kuruluşlarının bu hizmetleri sağlama

kapasitelerini sınırlandırıyor.⁸⁸

Eğitimle ilgili, ülkede yaşayan ve okul çağında bulunan Suriyeli mülteci sayısının, devlet okullarındaki Lübnanlı çocukların sayısından daha fazla olduğu tahmin ediliyor⁸⁹; ancak Temmuz 2014 tarihli bir veri, Suriyeli mülteci çocukların okula kayıt oranlarının yüzde 20 gibi düşük bir oranda olduğunu ortaya koyuyor.⁹⁰ Sınıfların kalabalık olması, ulaşım maliyetleri, akran zorbalığı ve dil sorunları ifade edilen engeller arasında yer alıyor.⁹¹ Çocukların bir bölümü ailelerine destek olmak için okuldan alınıyor ve raporlar bazı durumlarda ailelerin çocuk işçiliği ve çocuk yaşta evlendirme gibi ciddi insan hakları ihlallerine yol açan olumsuz başa çıkma stratejilerine başvurduklarını gösteriyor.⁹²

Uluslararası Çalışma Örgütü, Nisan 2014 tarihinde, Suriyeli mültecilerin yaklaşık üçte birinin işsiz olduğunu, çalışabilenlerin aynı pozisyondaki Lübnanlı işçilere kıyasla çok daha az ücret alabildiklerini ve aylık gelirlerinin mevcut asgari ücretin yüzde 40'ından azına tekabül ettiğini bildirdi.⁹³ Bazı durumlarda Suriyeli mülteciler daha düşük ücret alıp daha uzun saatler çalıştıkları için Lübnan vatandaşlarına tercih ediliyor.⁹⁴ Gerek Suriyeli mülteciler gerekse de Lübnan vatandaşları için yeterli istihdam olanaklarının bulunmaması da gerilimlerin daha da artmasına neden oluyor.

TÜRKİYE

Türkiye'de yaşayan ve Suriye'den gelen mültecilerin sayısı en az 1,6 milyon.⁹⁵ Türkiye, resmi olarak, Suriyeliler için açık kapı politikası uyguluyor; ancak gerçekte ise, sınırı resmi yollardan geçebilmek, genellikle, yanlarında geçerli pasaportları bulunan Suriyeli mültecilerin küçük bir azınlığı için mümkün.⁹⁶ Türkiyeli yetkililer Uluslararası Af Örgütü'yle yapılan görüşmelerde sıklıkla Türkiye'deki mülteci kamplarının kapasitelerinin yetersizliğini gerekçe göstererek resmi sınır geçişinin yalnızca pasaportu olan ya da "acil tıbbi ya da insani ihtiyacı bulunan" mültecilere açık olduğunu kabul etti.⁹⁷ Ancak yanlarında pasaportları bulunan mülteciler için bile resmi bir sınır kapısından giriş yapmak fiili olarak da imkânsız bir hale gelebiliyor. Zira Suriye'deki çatışmaların arttığı zamanlarda sınır kapıları tamamen kapatılıyor. Örneğin, Öncüpınar/Bab Al-Salameh geçişi Eylül-Ekim 2013 ile Şubat 2014 tarihlerinde, Akçakale/Tell Abyad Ağustos 2013 ve Ocak 2014'ün ilk günlerinde, Cilvegözü/Bab al-Hawa Aralık 2013 ve Ocak 2014'ün son günlerinde ve Karkamış/Jarablus da Ocak 2014'ün ilk günlerinde kapalıydı.⁹⁸

Suriye'den kaçmaya çalışan çok sayıda mülteci, Türkiye topraklarındaki korumaya erişimden mahrum bırakılıyor ve sınırı düzensiz yollarla geçmek durumunda kalanlar da geri itmeler, ölüm ve yaralanmalarla sonuçlanan ateşli silah kullanımı ve dayak da dâhil olmak üzere çeşitli kötü muamelelere maruz kalma riski altında.⁹⁹

Ancak Türkiye'nin, Suriye'den gelen ve yanında pasaportları bulunmayan mülteciler için açık ve düzenlenmiş bir şekilde sınır geçişlerini kolaylaştırdığı olumlu örnekler de mevcut. Suriyeli mülteciler, Uluslararası Af Örgütü'ne, resmi sınır geçiş noktalarından yanlarında geçerli pasaportları olmaksızın alındıkları örneklerin olduğunu da aktardı.¹⁰⁰ Uluslararası Af Örgütü heyeti, 25 Eylül 2014'te Türkiye'nin Şanlıurfa'nın Suruç ilçesinin güneyinde bulunan Suriye'nin kuzeyindeki Halep bölgesindeki Kobane'den (Arapça adıyla Ayn Al-Arab) gelen mültecilerin girişini kolaylaştırmak için tesis ettiği Yumurtalık sınır geçişinde böyle bir örneği gözlemledi. Sınırdaki sağlanan sağlık ve kayıt hizmetlerine ek olarak, geçişine izin verilmeyen malların Türkiye'ye sokulmamasını sağlamak amacıyla polis memurları da orada bulunuyordu.

Kobane'ye yönelik saldırıların olduğu Eylül-Ekim 2014 tarihlerinde en azından kısa bir süreliğine uygulanan bu iyi uygulama örneği, hem sınır güvenliğini hem de mültecilerin Türkiye'ye güvenli yollardan girişini sağlayacak genel bir sınır politikası olarak uygulanması gereken bir örnek. Ancak, Uluslararası Af Örgütü heyetinin Türkiye'nin Kobane ile olan sınırına Ekim ayının sonlarında gerçekleştirdiği bir sonraki ziyarette heyete, acil tıbbi gereksinimleri olanlar haricindeki kişilerin Türkiye'ye girişlerine izin verilmediğini ifade eden çok sayıda vakanın olduğu bilgisi iletildi.¹⁰¹

Ülkedeki mültecilerin büyük bir bölümünün içinde bulunduğu durum da oldukça vahim. Türkiye, iyi kaynaklandırılmış ve 220.000'den fazla mülteciyi barındıran 22 kamp kurdu¹⁰² ve burada bulunan kişilere gıda ve temel hizmetlere erişim sağladı. Ancak kamplar dolu olduğundan Suriyeli mültecilerin çok büyük bir bölümü kamp dışında yaşıyor ve kendilerini idame ettirmeye çalışıyorlar.

Hükümetin kurduğu kamplar dışında kalan Suriyeli mülteciler yaygın bir yoksulluk içinde yaşıyorlar.¹⁰³ Suriyeli mültecilerin iş piyasasına yasal erişimleri bulunmadığından ve temel ihtiyaçları yetkili makamlar ve sivil toplum tarafından karşılanmadığından, Suriyeliler hayatta kalabilmek için kayıt dışı çalışmak durumunda kalıyor.¹⁰⁴ Her ne kadar Türkiye yetkililer, bu durumdaki kişilere karşı dava açmak ya da onları cezalandırmak yerine kayıt dışı çalışmalarına göz yumuyor olsa da, Suriye'den gelen mülteciler açık bir biçimde işverenlerin sömürüsüne karşı savunmasız durumdadır. Çok sayıda Suriyeli mültecinin, barınma, eğitim ve sağlık hizmeti gibi temel haklara erişimleri bulunmuyor.

ÜRDÜN

Ürdün'de 600.000'in üzerinde¹⁰⁵ Suriyeli mülteci BMMYK'ya kayıtlı durumda ve bu kişilerin büyük bir bölümü kentlerde yaşıyor. Suriye'den gelen ve Ürdün'de bulunan mülteciler, ayrıca, Ürdün'deki beş mülteci kampında¹⁰⁶ da ikamet ediyorlar. Bunlardan en büyüğü olan Zaatarı kampı, 80.000'den fazla kişiye ev sahipliği yapıyor.¹⁰⁷ Nisan 2014 tarihi itibarıyla de Ürdün'deki UNRWA'ya başvurmuş 13.000'den fazla Suriye'den gelen Filistinli mülteci bulunuyor.¹⁰⁸

Suriye krizinin başlamasının ardından Ürdün, kısıtlı kaynaklarına ve Ürdün için yapılan BM İnsani Yardım Çağrısının yalnızca yüzde 56'sına fon sağlanmasına rağmen, Ürdün'e giriş yapmış çok sayıda Suriyeli mülteciyi barındırmak için kayda değer bir çaba gösterdi.¹⁰⁹ Ülkenin altyapısı su, elektrik, barınma, okul, sağlık hizmetleri ve gıdaya yönelik artan taleple¹¹⁰ birlikte ciddi bir baskı altında ve bu durum da mültecilerle yerel nüfus arasında gerilimlere sebep oluyor.¹¹¹

Hükümet, genel itibarıyla Suriye'den gelen mülteciler için açık kapı politikası uygulamasını sürdürmüş olsa da, Suriye'den gelen kişilerin Ürdün'e girmelerini engellemeyi amaçlayan kısıtlamalar giderek artan bir şekilde uygulanıyor. 2013 yılının başında¹¹² Suriye'den gelen Filistinlilere uygulanmaya başlayan giriş yasağının ardından, aynı yıl içinde söz konusu yasak Suriyeli mülteciler için de yürürlüğe kondu ve Ürdün'de aile bağlarının bulunduğunu kanıtlayamayan tek başına olan erkekler ile yanlarında kimlik belgesi bulunmayanların giriş yapmaları engellendi.¹¹³ Bu uygulamalardan ötürü, çok sayıda Suriyeli mülteci ile Suriye'den gelen Filistinli mülteci uzun süreler sınıra yakın bölgelerde kaldı. Bu kişiler Ürdün'e giremedikleri gibi evlerine de dönemedi.¹¹⁴ Ekim 2014'te Suriye'den gelen ve 4-5.000 civarında oldukları bildirilen kişilerin Suriye ve Ürdün sınırı arasındaki topraklarda sıkışıp kaldıkları bildirildi.¹¹⁵

Uluslararası Af Örgütü'ne, aralarında çocukların da bulunduğu¹¹⁶ Suriye'den gelen yüzlerce mültecinin zorla Suriye'ye geri gönderildiklerini ifade eden bilgiler¹¹⁷ de iletildi. Sivil toplum kuruluşları, Ekim 2014'te, Rabaa al-Sarhan Geçici Merkezi'ndeki Suriyeli ve Filistinli sığınmacıların yüzde 45 ila yüzde 80'inin BMMYK'ya kaydolma fırsatı verilmeksizin geri gönderildiklerini bildirdi.¹¹⁸

Kamplarda yaşayan mülteciler de yakın çevredeki yerlere yerleşim konusunda giderek artan bir şekilde güçlüklerle karşı karşıya kalıyor. Her ne kadar kamplara kayıtlı mültecilerin kimlik belgelerine el koyma politikasına mültecilerin kimlik belgesine sahip olabilmelerini sağlamak amacıyla son verilmiş olsa da¹¹⁹, kamplarda "kefalet" uygulamasına devam ediliyor. Bu uygulama, mültecilerin kamplardan ayrılıp kent ve kasabalarda yasal olarak yaşayabilmelerinin tek yolu ve bunun için de mültecilerden Ürdün vatandaşı olan ve kendilerinin kamptan çıkışına sponsor olması beklenen bir akraba bulmaları gerekiyor. Bu izinleri almada yaşanan zorluklar, kamplardan ayrılmayı arzulayan çok sayıda Suriyelinin sömürüye karşı savunmasız bir durumda olmalarına neden oluyor.¹²⁰ Suriyeli mültecilerin bir bölümü, aldıkları insani yardımı kaybetme riskini ve sınır dışı edilme tehdidini göze alarak ilgili belgeler olmaksızın kamplardan ayrılmayı seçiyorlar.¹²¹

Barınma giderlerindeki artış, yeterli ve düşük maliyetli barınma imkânlarının olmayışı¹²² ve çalışma izni almadaki zorluklar¹²³, mültecilerin gündelik ihtiyaçlarını karşılamada çeşitli güçlükler yaşamalarına neden oluyor ve bu zorluklar, bazı durumlarda, yüksek oranlarda seyreden çocuk işçiliği ve erken yaşta evlendirmelerle de doğrudan ilişkili bir hale geliyor.¹²⁴ Temmuz 2014 tarihli bir veri, okulu bırakma oranının özellikle de 15-24 yaş grubundaki kişiler için oldukça yüksek olduğunu ve bunun nedenlerinden birinin de aileleri destekleme zorunluluğu olduğunu ortaya koyuyor.¹²⁵ Suriye'den gelen Filistinliler, düzensiz göçmen statülerinden ötürü ve Ürdün hükümeti tarafından 2012 tarihinde yürürlüğe konulan kabul etmeme politikasının ardından ikamet belgesi alamadıkları için özellikle dezavantajlı bir konumdalar.¹²⁶ BM, Ürdün'de bulunan ve Suriye'den gelen Filistinli mültecilerin büyük bir bölümünün "yoksulluk içinde yaşadıklarını ve belirsiz hukuki statülerinin medeni durumlarıyla ilgili işlemlere, hizmetlere ve istihdama erişimde sorun yarattığını"¹²⁷ bildiriyor.

IRAK

Irak'ta, Suriye'den gelen 200.000'in üzerinde¹²⁸ mülteci bulunuyor ve bu kişilerin büyük bir bölümü Irak Kürdistan Bölgesi'nde ikamet ediyor. Suriye'den gelen mültecilerin Irak'a erişimlerini engelleyen bir dizi unsur mevcut. İslam Devleti'nin Aralık 2013 ayının sonlarından itibaren Irak içindeki ilerleyişi de bu unsurların başında yer alıyor. Suriye ve Irak arasında sınır bölgelerinin büyük bir bölümü İslam Devleti tarafından kontrol ediliyor.¹²⁹ Yarı-özerk Irak Kürdistan Bölgesi ve Suriye arasındaki sınır ise düzensiz aralıklarla kapatılıyor¹³⁰ ancak kısıtlamaların en yoğun uygulandığı zamanlarda dahi, öğrenciler, acil sağlık gereksinim bulunan kişiler ve aile birleşimi dâhil olmak üzere kişilere izinler veriliyor.¹³¹ 14.000 Suriyeli, Ekim 2014 tarihinde, Türkiye sınırında bulunan ve Kasım 2014'te halen açık tutulan İbrahim Halil sınır geçiş noktası üzerinden Irak Kürdistan Bölgesi'ne girebildi.¹³² Irak Kürdistan Bölgesi'nden büyük bir bölümü Suriyeli Arap olanların sınıra geri götürülmelerini içeren bazılarla gönderme vakalarının yaşandığı bildirildi.¹³³

2014 yılının başında yayımlanan raporlar, Suriye'den gelen ve Irak'ın diğer bölgelerinde ikamet eden mültecilerin büyük bir kısmının Anbar ilindeki El-Kaim yakınlarında bulunan El-Ubeydi kampında ya da çevre bölgelerde yoğunlaştığı bildiriyordu.¹³⁴ 1.500'den fazla kişinin kaldığı El-

Ubeydi kampının¹³⁵ Haziran 2014 tarihinde İslam Devleti'nin kontrolü altına girmesiyle birlikte BM ajansları ve diğer sivil toplum kuruluşları kampı terk etmek durumunda kaldılar.¹³⁶ BMMYK, 60'tan fazla ailenin (300 kişi) kamptan ayrıldığını ve Suriye'ye gittiklerini, kalanların da El-Kaim kasabasına yerleştiklerini bildirdi.¹³⁷ Bu nedenle, bölgedeki Suriye'den gelen mültecilerin mevcut sayısını bilmek güç.¹³⁸ Ağustos 2014 tarihinde İslam Devleti'nin Kuzey Irak'taki ilerleyişi neticesinde ise Gawilan mülteci kampı geçici olarak tahliye edildi; ancak buradaki aileler 24 Ağustos 2014'ten sonra kampa geri dönmeye başladı.¹³⁹

Irak Kürdistan Bölgesi'nde sekiz mülteci kampı bulunuyor¹⁴⁰ ve Duhok'taki en büyük kamp olan Domiz'de Suriye'den gelen 50.000'den fazla mülteci yaşıyor.¹⁴¹ Bu sayı, kampın önceden planlanan ve 38.135 olarak tespit edilen kapasitesinin oldukça üstünde ve dolayısıyla da kamp aşırı kalabalık bir durumda.¹⁴² Yapılan araştırmalar, "Suriye'den gelen mültecilerden kampta yaşayanların, özellikle de gıda, eğitim, kayıt ve istihdama erişim açısından, kamp dışı nüfusa göre daha iyi durumda olduklarını" ortaya koyuyor.¹⁴³ Kürt Bölgesel Yönetimi'nin insani yardımın kamplarda yoğunlaştırılmasına ilişkin kararı, bu durumun kısmi nedenlerinden biri arasında yer alıyor.¹⁴⁴ Haziran 2014 ve Temmuz 2014 tarihli veriler, Suriye'den gelen ve yerelde yaşayan mültecilerin büyük bir bölümünün kira sözleşmeleri bulunmaksızın güvensiz ya da yetersiz konutlarda, inşaat alanlarında ve su, ısıtma, yeterli banyo ve mahremiyetin olmadığı yerlerde barındıklarını ortaya koyuyor.¹⁴⁵

Anbar ve Musul bölgelerindeki İslam Devleti'nin ilerleyişi neticesinde yerinden edilen kişilerin kitlesel olarak Irak Kürdistan Bölgesi'ne gitmeleri temel hizmetler üzerindeki baskıyı artırdı. Eğilimler, kentsel alanlarda kalan mültecilerin, Irak Kürdistan Bölgesi'nde bulunan bazı yerleşim yerlerinde geçim giderlerinin artması sonucu giderek artan bir şekilde kamplara gittiğini gösteriyor.¹⁴⁶ Yerinden edilen kişilerin birçoğu da okullara sığıyor ve bu durum da okul döneminin açılmasında gecikmelerin yaşanmasına neden oluyor.¹⁴⁷

Genel itibarıyla Suriye'den gelen mülteci çocuklar arasında okula kayıtlı olanların sayısı düşük.¹⁴⁸ 2014 okul yılının sona ermesine az bir süre kala, kamplarda ilköğretime kayıt oranının yüzde 55, ortaöğretime kayıt oranının ise yüzde bir gibi şoke edici düzeyde düşük olduğu bildiriliyor. Kamp dışında bulunan okul çağındaki çocukların ise yalnızca yüzde 22'si okula kayıtlı.¹⁴⁹ Eğitime erişimin önündeki engeller arasında farklı müfredat, dil sorunları, öğretmenlerin maaşlarının ödenmesinde yaşanan güçlükler¹⁵⁰ ve öğrenciler için mekân ve kaynakların olmayışı yer alıyor.¹⁵¹

Endişe verici bir biçimde, Irak'ta bulunan Suriyeli mültecilere sağlanan insani yardım son derece yetersiz; yüzde 68'i¹⁵² bulan bir açık söz konusu. Bu da muhtemelen kayıt, eğitime erişim, gıda yardımında kesintiler, sağlığa erişimde azalmalar, kampların aşırı kalabalık olması, kışa hazırlık yapmaları için yardım sağlanamaması ve mali destekteki azalma gibi sonuçlara neden olarak Suriye'den gelen mültecilerin durumunu daha da güçleştirebilir.¹⁵³

MISIR

Kasım 2014 tarihi itibarıyla Mısır'da kayıtlı Suriyeli mülteci sayısı 130.000'nin üzerindedir.¹⁵⁴ Ancak, Mısır Temmuz 2013 tarihinde ülkeye giriş şartlarında bir değişiklik yaptı. Suriyeliler için Mısır'a giriş yapmadan önce hem vize alma hem de güvenlik soruşturmasından geçme koşullarını getiren bu değişiklik Suriye'deki mültecilerin Mısır'a varmalarını güçleştiriyor.¹⁵⁵

Mısır'da ayrıca Suriye'den gelen en az 6.000 Filistinli mültecinin yaşadığı tahmin ediliyor.¹⁵⁶

Suriyeli mültecilerin aksine, Filistinlilerin Mısır'daki BMMYK ya da UNRWA'ya kaydolmalarına Mısır hükümeti tarafından verilen talimatlar uyarınca izin verilmiyor.¹⁵⁷ Bu durum, Filistinli mültecilerin Mısır'da uluslararası korumadan yararlanamamalarına ve zorla geri gönderilme riski altında yaşamalarına neden oluyor.¹⁵⁸

Mısır'daki Suriyeli mülteciler için talep edilen insani yardım çağrısına yeterince mali desteğin sağlanmamış olması hizmet sunumunda ciddi sıkıntılara neden oluyor.¹⁵⁹ Nitekim Ekim 2014 tarihinin ortası itibarıyla, talep edilen ve mali destek sağlanan fon miktarı arasındaki fark yüzde 45'i buluyordu.¹⁶⁰ Suriyeli mülteciler temel hizmetlere erişimde de zorluklar yaşıyor. Mısır hükümeti, her ne kadar Suriyeli mültecilerin kamunun sağladığı sağlık ve eğitim hizmetlerine erişimlerini sağlama taahhüdünde bulunsa da, aşırı kalabalık sınıflar, okul kayıt ücretleri ve ikincil sağlık hizmetleri giderleri gibi hususlar çok sayıda Suriyelinin bu hizmetlerden yararlanmasının önündeki engellerden yalnızca birkaçını oluşturuyor.¹⁶¹

Kiraların yüksekliği ve ev sahipliği yapan halk ile yaşanan gerilimin artmasıyla mültecilerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmelerini güçleştiriyor. Muhammed Mursi'nin Temmuz 2013 tarihinde devrilmesinden beri Suriyeli mültecilerin Mısır'daki koşulları ciddi bir biçimde geriledi. Birleşmiş Milletler, 2013 yılında, ev sahiplerinin hoşgörüsüzlüğünde ve Suriyeli işçilerin işten çıkarılmalarında bir artış yaşandığını bildirdi.¹⁶² Uluslararası Af Örgütü de mültecilerin Mısır medyası ve kanaat önderleri tarafından sözlü saldırı, tehdit ve şiddete kışkırtmalara maruz kaldıklarını ve keyfi tutuklamalar, hukuk dışı alıkonulmalar ve bazı durumlarda da Suriye'ye sınır dışı edilme gibi uygulamalarla karşılaştıklarını belgeledi.¹⁶³

Suriye'den gelen çok sayıda mülteci Mısır'dan Avrupa'ya tehlikeli yollardan ve düzensiz bir biçimde geçmeye çalışıyor. Bu durum, mültecileri kaçakçılar karşısında savunmasız¹⁶⁴ bıraktığı gibi, Mısır makamları tarafından da tutuklanma ve gözetim altına alınma riskiyle karşı karşıya kalmalarına neden oluyor. BMMYK, Ocak 2014 tarihinden beri 1.370'ten fazla Suriyelinin Avrupa'ya geçmeye teşebbüs ettiği için tutuklandığını bildiriyor.¹⁶⁵ Uluslararası Af Örgütü'nün bilgisi dâhilindeki verilere göre, 2014 senesinin başından beri en az 150 Suriyeli Lübnan ya da Türkiye'ye ve en az iki Suriyeli erkek Suriye'ye sınır dışı edildi. 150 Suriyeli mülteci alıkonuldu ve bu kişiler ya Lübnan veya Türkiye gitmek ya da süresi belirsiz bir şekilde alıkonulmak arasında seçim yapmaya zorlandı.¹⁶⁶

DİPNOTLAR

¹ BMMYK'ya göre Lübnan'da 1.132.601 Suriyeli mülteci bulunuyor. Veriler için, bkz:

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=122> (Erişim tarihi: 3 Kasım 2014). Ayrıca, BM Filistinli Mültecilere Yardım Kuruluşu'na (UNRWA) göre daha önce Suriye'de ikamet eden 42.000 Filistinli mülteci de Lübnan'da sığınma arıyor. Bkz: www.unrwa.org/syria-crisis (Erişim tarihi: 3 Kasım 2014)

² BM Mülteciler Yüksek Komiseri, Antonio Guterres, *Birleşmiş Milletler Suriye mülteci krizi Ruanda soykırımına kadar kötü dedi*, The Telegraph, 16 Temmuz 2013: www.telegraph.co.uk/news/worldnews/middleeast/syria/10183899/Syria-refugee-crisis-as-bad-as-Rwanda-genocide-UN-says.html (Erişim tarihi: 2 Aralık 2014)

³ BMMYK, *Dünya Mülteciler Günü: II. Dünya Savaşı'ndan sonraki dönemde ilk kez küresel düzeyde zorla yerinden edilen kişilerin sayısı 50 milyonu aştı*, 20 Haziran 2014: www.unhcr.org/53a155bc6.html (Erişim tarihi: 9 Kasım 2014)

⁴ BM İnsani İşler Koordinasyon Ofisi: <http://syria.unocha.org/> (Erişim tarihi: 21 Kasım 2014)

⁵ 22.85 milyon nüfusa dayanılarak verilen rakamdır: <http://data.worldbank.org/country/syrian-arab-republic> (Erişim tarihi: 21 Kasım 2014)

⁶ 6.45 milyon ülke içinde yerinden edilen kişi (Kaynak: BM İnsani İşler Koordinasyon Ofisi: <http://syria.unocha.org/> (Erişim tarihi: 21 Kasım 2014) + 4 milyon mülteci (bkz: 8. dipnot).

⁷ 6.45 milyon ülke içinde yerinden edilen kişi (Kaynak: BM İnsani İşler Koordinasyon Ofisi: <http://syria.unocha.org/> (Erişim tarihi: 21 Kasım 2014)

⁸ Bu toplam sayı aşağıdaki sayılara dayanılarak elde edilmiştir: BMMYK, 26 Kasım 2014 tarihi itibarıyla Suriyeli mültecilerin yoğun olarak barındığı beş ülke ve Kuzey Afrika'da bulunan Suriyeli mülteci sayısını 3.247.539 olarak vermektedir: Türkiye: 1.097.740; Lübnan: 1.132.914; Ürdün: 618.615; Irak: 225.373; Mısır: 138.543 ve Kuzey Afrika: 23.367. (kaynak: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php> (Erişim tarihi: 2 Aralık 2014)); ayrıca, daha önce Suriye'de ikamet eden ve ülkeyi terk eden 70.000 Filistinli mülteci (kaynak: www.unrwa.org/syria-crisis#Syria-Crisis-and-Palestine-refugees (Erişim tarihi: 9 Kasım 2014)); Türkiye hükümetinin, çatışmadan kaçan ve Türkiye'de bulunan Suriyelilerin sayısına dair yaptığı tahmin ile Kobane'ye gerçekleştirilen saldırılar sonucunda Türkiye'ye gelen 200.000 mültecinin hesaba katılması için 500.000 olarak güncellenen sayı (bkz: *İstanbul'un yeni ilçesi Suriye!*, 1 Ağustos 2014, www.sacitaslan.com/istanbulun-yeni-ilcesi-suriye-haberi-207392 (Erişim tarihi: 2 Aralık 2014) ve BMMYK, *BMMYK IŞİD' ten kaçan mültecilere yardım için Türkiye'ye acil yardım malzemesi taşıdı*, 25 Eylül 2014: www.unhcr.org/54241def6.html (Erişim tarihi: 27 Ekim 2014); ve geçtiğimiz üç yıl içinde Avrupa Ekonomik Alanı içinde sığınma başvurusunda bulunan 140.000 Suriyeli için (kaynak: Eurostat); Ocak 2012 ve Haziran 2014 tarihleri arasında Avustralya, Kanada, Japonya, Yeni Zelanda, Güney Kore ve ABD'de sığınma başvurusunda bulunan 5159 Suriyeli (kaynak: BMMYK Sığınma Trendleri, 2014 yılının ilk yarısı: www.unhcr.org/5423f9699.html (Erişim tarihi: 21 Kasım 2014); ve 2012 ve 2013 yıllarında Bahreyn, Belarus, Brezilya, Şili, Kuveyt, Katar ve Rusya'da sığınma başvurusunda bulunan 1,740 Suriyeli (kaynak: BMMYK Nüfus İstatistikleri veritabanı: http://popstats.unhcr.org/PSQ_RSD.aspx).

⁹ António Guterres, *Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin Suriye'deki Durum- Bölgedeki İstikrarın Desteklenmesi Desteklenmesi Konulu Konferansında Yaptığı Konuşma*,

Desteklenmesi Konferansında Yaptığı Konuşma. Berlin, 28 Ekim 2014: www.unhcr.org/544fb4189.html (Erişim tarihi 2 Aralık 2014)

¹⁰ BMMYK, *Suriye'deki Duruma Yönelik Yenilikçi Çözüm Stratejileri*, Yeniden Yerleştirmeye İlişkin Yıllık Üç Tarafli Danışma Toplantısı, Cenevre, 25 Haziran 2014.

¹¹ BMMYK ile yapılan e-posta yazışması, 7 Ekim 2014.

¹² BMMYK, *Yeniden Yerleştirme Hakkında Sıkça Sorulan Sorular*, Nisan 2012, sf.2: www.unhcr.org/4ac0873d6.pdf (Erişim tarihi: 2 Aralık 2014)

¹³ BMMYK, *BMMYK Küresel Düzeyde İhtiyaç Duyulan Yeniden Yerleştirme Sayısına Dair Öngörüle Bulundu*, sf.8, Temmuz 2014: www.unhcr.org/51e3eabf9.html (Erişim tarihi: 27 Ekim 2014)

¹⁴ <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php> and www.unrwa.org/syria-crisis (Erişim tarihi: 2 Aralık 2014)

¹⁵ http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctzm&lang=en (Erişim tarihi: 2 Aralık 2014)

¹⁶ http://popstats.unhcr.org/PSQ_RSD.aspx (Erişim tarihi: 2 Aralık 2014)

¹⁷ BMMYK, *Suriyeli Mülteciler İçin Çözümler Üretmek*, 27 Kasım 2014.

¹⁸ Nüfusa dair veriler için, bkz: <http://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL> (Erişim tarihi: 2 Aralık 2014) Kişi başına düşen gayrisafi milli gelir ve SAGP'ye dair dolar bazındaki cari veriler için, bkz: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GNP.PCAP.PP.CD> (Erişim tarihi: 2 Aralık 2014)

¹⁹ Bkz: Uluslararası Af Örgütü raporları: *Yermük'te Zorluklara Göğüs Girmek: Kuşatma Altındaki Sivillere Karşı İşlenen Savaş Suçları* (İndeks: MDE 24/008/2014), Mart 2014: www.amnesty.org/en/library/info/MDE24/008/2014/en; *Suriye'nin kuzeyinde yargısızca infaz edilerek öldürülen 15 kişinin arasında çocuklar da bulunuyordu*, 5 Haziran 2014: www.amnesty.org/en/news/children-among-15-civilians-summarily-killed-northern-syria-2014-06-05; *Suriye genelindeki kuşatmalara dair güncellenmiş bilgi notu* (İndeks: MDE 24/023/2014), 12 Haziran 2014: www.amnesty.org/en/library/info/MDE24/023/2014/en; *Krizin İçinden Sesler:Suriye'deki İnsan Hakları Krizine Bir Bakış: Temmuz 2014* (İndeks: MDE 24/029/2014), 22 Temmuz 2014: www.amnesty.org/en/library/info/MDE24/029/2014/en; *Suriye'nin Unutulan Krizi:BM'nin Ataletin Gölgesinde Zorla Kaybedilmeler Artıyor*, 29 Ağustos 2014: www.amnesty.org/en/for-media/press-releases/syria-s-forgotten-crisis-enforced-disappearances-rife-amid-un-inaction-2014; *Steven Sotloff'un Öldürülmesi İslami Devlet'in Suriye ve Irak'ta İşlediği Savaş Suçlarının Yalnızca Görünen Yüzü*; 3 Eylül 2014: www.amnesty.org/en/news/killing-steven-sotloff-tip-iceberg-war-crimes-syria-and-iraq-2014-09-03; *İnsani örgütlerle insan hakları kuruluşları Suriyeli sivillerin korunmalarının dünyanın önceliği olmasını talep ettiler*, 23 Eylül 2014: www.amnesty.org/en/for-media/press-releases/protection-syrian-civilians-must-be-world-s-priority-humanitarian-and-human (Erişim tarihi: 2 Aralık 2014)

²⁰ Bkz: <http://syria.unocha.org/> (Erişim tarihi: 17 Kasım 2014)

²¹ Bkz: <http://syria.unocha.org/> (Erişim tarihi: 17 Kasım 2014)

²² Bkz: www.securitycouncilreport.org/atf/cf/yüzde7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9yüzde7D/s_2014_756.pdf ve <http://syria.unocha.org/> (Erişim tarihi: 17 Kasım 2014)

²³ Bkz: <http://syria.unocha.org/> (Erişim tarihi: 17 Kasım 2014)

²⁴ Bkz: Uluslararası Af Örgütü, *Yermük'te Zorluklara Göğüs Girmek: Kuşatma Altındaki Sivillere Karşı İşlenen Savaş Suçları* (İndeks: MDE 24/008/2014), 10 Mart 2014:

www.amnesty.org/en/library/info/MDE24/008/2014/en (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014); *Suriye Arap Cumhuriyeti'ne İlişkin Uluslararası Bağımsız Araştırma Komisyonu Raporu*, 13 Ağustos 2014, sf. 16-17: www.ohchr.org/en/hrbodies/hrc/iicisyria/pages/independentinternationalcommission.aspx (Erişim tarihi: 2 Aralık 2014); Uluslararası Af Örgütü, *Suriye barış konferansı gözaltındaki "yaygın" işkence ve öldürme iddialarını dikkate almalı*, 21 Ocak 2014: www.amnesty.org/en/news/syria-peace-conference-must-act-allegations-industrial-scale-torture-and-killings-custody-2014- (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014); Uluslararası Af Örgütü, *Steven Sotloff'un Öldürülmesi İslami Devlet'in Suriye ve Irak'ta İşlediği Savaş Suçlarının Yalnızca "Görünen Yüzü"*, 3 Eylül 2014: www.amnesty.org/en/news/killing-steven-sotloff-tip-iceberg-war-crimes-syria-and-iraq-2014-09-03 (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014)

²⁵ Bkz:Uluslararası Af Örgütü, *Yermük'te Zorluklara Göğüs Girmek: Kuşatma Altındaki Sivillere Karşı İşlenen Savaş Suçları*(Index: MDE 24/008/2014), 10 Mart 2014:

www.amnesty.org/en/library/info/MDE24/008/2014/en (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014)

²⁶ Bkz: İnsan Hakları Konseyi, *Suriye Arap Cumhuriyeti'ne İlişkin Uluslararası Bağımsız Araştırma Komisyonu Raporu*, A/HRC/27/60, 13 Ağustos 2014, sf. 16-17:

www.ohchr.org/en/hrbodies/hrc/iicisyria/pages/independentinternationalcommission.aspx (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014)

²⁷ Bkz: Uluslararası Af Örgütü, *Suriye barış konferansı gözaltındaki "yaygın" işkence ve öldürme iddialarını dikkate almalı*, 21 Ocak 2014: www.amnesty.org/en/news/syria-peace-conference-must-act-allegations-industrial-scale-torture-and-killings-custody-2014- (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014)

²⁸ Bkz: Uluslararası Af Örgütü, *Steven Sotloff'un Öldürülmesi İslami Devlet'in Suriye ve Irak'ta İşlediği Savaş Suçlarının Yalnızca "Görünen Yüzü"*, 3 Eylül 2014: www.amnesty.org/en/news/killing-steven-sotloff-tip-iceberg-war-crimes-syria-and-iraq-2014-09-03 (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014)

²⁹ Bkz: İnsan Hakları Konseyi, *Suriye Arap Cumhuriyeti'ne İlişkin Uluslararası Bağımsız Araştırma Komisyonu Raporu*, A/HRC/27/60, 13 Ağustos 2014, 76-77 paragraflar:

www.ohchr.org/en/hrbodies/hrc/iicisyria/pages/independentinternationalcommission.aspx (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014) ve İnsan Hakları İzleme Örgütü, *Suriye: Gözaltında Yaşanan Cinsel Saldırıları*, 15 Haziran 2012: www.hrw.org/news/2012/06/15/syria-sexual-assault-detention (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014)

³⁰ Birleşmiş Milletler, *Suriye Arap Cumhuriyeti'ne İlişkin Uluslararası Bağımsız Araştırma Komisyonu Raporu – Terörün Üstünlüğü: Suriye'de İşİD Kontrolündeki Yaşam*, 14 Kasım 2014, para. 77.

³¹ Uluslararası Kurtarma Komitesi, *Suriye'de yaşanan yerinden edilme krizi insani yardım ertelendiğçe kötüleşiyor*: www.rescue.org/press-releases/syria-displacement-crisis-worsens-protracted-humanitarian-emergency-looms-15091 (Erişim Tarihi: 1 Aralık 2014)

³²İnsan Hakları Konseyi, *Suriye Arap Cumhuriyeti'ne İlişkin Uluslararası Bağımsız Araştırma Komisyonu Raporu*, A/HRC/27/60, 13 Ağustos 2014, 75 paragraf:

www.ohchr.org/en/hrbodies/hrc/iicisyria/pages/independentinternationalcommission.aspx (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014)

³³ Sivil toplum aktivistleri ile medya ve sağlık çalışanlarının hedef alınmalarına ilişkin daha ayrıntılı bir bilgi için, bkz: <http://free-syrian-voices.org/>

³⁴ Eurostat'tan alınan veriler Kasım 2011 ve Ekim 2014 tarihleri arasında AB'ye üye 28 ülkede Suriyeliler tarafından yapılan yeni sığınma başvurusu sayısını yansıtmaktadır:

http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=migr_asyappctza&lang=en (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014)

³⁵ BMMYK, *BMMYK İŞİD' ten kaçan mültecilere yardım için Türkiye'ye acil yardım malzemesi taşıdı*, 25 Eylül 2014: www.unhcr.org/54241def6.html (Erişim Tarihi: 27 Ekim 2014)

³⁶ Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi'nin giriş kısmında "sığınma hakkını tanımanın, bazı ülkelere son derece ağır yük yükleyebileceğini ve uluslararası kapsamı ile niteliği Birleşmiş Milletlerce kabul edilmiş bulunan bir sorunun, uluslararası iş birliği olmaksızın tatmin edici bir şekilde çözümlenemeyeceğinin" dikkate alındığı ibaresine yer verilmektedir. Sorumluluk ve yük paylaşımının temel unsurlarından biri olan yeniden yerleştirmenin önemi, BMMYK'nın yönetici organı olan Yönetim Komitesi (ExCom) tarafından müteaddit kereler vurgulanmıştır; bkz: BMMYK, *Yönetim Komitesi Kararlarının Tematik Derlemesi*, sf. 471-478, www.unhcr.org/53b26db69.html [Erişim Tarihi: 3 Kasım 2014].

³⁷ BMMYK yeniden yerleştirmeyi şöyle tanımlamaktadır: "Yeniden yerleştirme, mültecilerin koruma aradıkları bir Devletten, onları mülteci olarak almayı ve daimi bir ikamet statüsü vermeyi kabul eden üçüncü bir Devlete seçtikleri ve yerleştirildikleri bir süreçtir. Sağlanan statü geri göndermeye karşı korumayı güvence altına almakta ve yeniden yerleştirilen mültecilere ve ailelerine ya da mültecinin kendisine bağımlı kişilere, o ülkenin yurttaşları tarafından yararlanılanlara benzer haklara erişimlerini sağlar. Yeniden yerleştirme aynı zamanda kişinin zaman içinde yeniden yerleştirildiği ülkenin vatandaşlığına kabul edilme fırsatı elde etmesini de beraberinde getirir." Kaynak: BMMYK Yeniden Yerleştirme El Kitabı: www.unhcr.org/46f7c0ee2.pdf (Erişim Tarihi: 21 Kasım 2014)

³⁸ Bkz: Uluslararası Af Örgütü, *Kale Avrupası'nın İnsani Bedeli: Avrupa Sınırlarında Göçmen ve Mültecilerin Karşılaştıkları İnsan Hakları İhlalleri* (İndeks: EUR 05/001/2014), 9 Temmuz 2014, www.amnesty.org/en/library/info/EUR05/001/2014/en ve Uluslararası Af Örgütü, *Yunanistan: Umut ve Korku Sınırı: Avrupa Sınırlarından Geri İtilen Göçmen ve Mülteciler* (İndeks: EUR 25/004/2014), 29 Nisan 2014, www.amnesty.org/en/library/info/EUR25/004/2014/en

³⁹ Bkz: Uluslararası Af Örgütü, *Sığınmadan Mahrum Edilenler: Lübnan'da Güvenlik Arayan Suriye'den Gelen Filistinliler* (İndeks: MDE 18/002/2014), 1 Temmuz 2014, www.amnesty.org/en/library/info/MDE18/002/2014/en (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014); Agence France-Presse, *Lübnan Suriyeli mültecilerin girişini ciddi bir şekilde sınırladı*, Alarabiya, 18 Ekim 2014, <http://english.alarabiya.net/en/News/middle-east/2014/10/18/Lebanon-sharply-limits-Syrian-refugee-entry-.html> (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2014); Uluslararası Af Örgütü, *Ürdün: Girişlerine izin verilmeyen Suriyeli mültecilerin arasında çocuklar da bulunuyor*, 19 Ağustos 2013, www.amnesty.org/en/news/jordan-children-among-syrian-refugees-denied-entry-2013-08-19 (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014); Uluslararası Af Örgütü, *Artan Sınırlamalar, Zor Koşullar: Suriye'den Ürdün'e Kaçan Kişilerin İçinde Buldukları Zor Durum* (İndeks: MDE 16/003/2013), 31 Ekim 2013, www.amnesty.org/en/library/info/MDE16/003/2013 (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014); ISWG, *Ürdün Sektörler Arası Çalışma Grubu- Güncel Bilgiler*, Eylül 2014, <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=7241> (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014); Uluslararası Af Örgütü, *Hayatta Kalma Mücadelesi: Türkiye'deki Suriye'den Gelen Mülteciler* (İndeks: EUR 44/017/2014), 20 Kasım 2014, www.amnesty.org/en/library/info/EUR44/017/2014/en (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014)

⁴⁰ Bkz: Elise Knutsen, *Lübnan Suriyeli mültecilerin girişini ciddi bir şekilde sınırladı*, The Daily Star Lebanon, 20 Ekim 2014, www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2014/Oct-20/274632-lebanon-dramatically-limits-syrian-refugee-entry.ashx (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014) ve Katarina Montgomery, *Lübnan, sayıların*

artmasının ardından sınırlarını Suriyeli mültecilere kapatıyor, Syria Deeply, 30 Ekim 2014, www.syriadeeply.org/articles/2014/10/6315/lebanon-closes-borders-syrian-refugees-surge-numbers/ (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014)

⁴¹ Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi'nin giriş kısmında "sığınma hakkını tanımanın, bazı ülkelere son derece ağır yük yükleyebileceğini ve uluslararası kapsamı ile niteliği Birleşmiş Milletlerce kabul edilmiş bulunan bir sorunun, uluslararası iş birliği olmaksızın tatmin edici bir şekilde çözümlenemeyeceğinin" dikkate alındığı ibaresine yer verilmektedir. Sorumluluk ve yük paylaşımının temel unsurlarından biri olan yeniden yerleştirmenin önemi, BMMYK'nın yönetici organı olan Yönetim Komitesi (ExCom) tarafından müteaddit kereler vurgulanmıştır; bkz: BMMYK, *Yönetim Komitesi Kararlarının Tematik Derlemesi*, sf. 471-478, www.unhcr.org/53b26db69.html [Erişim Tarihi: 3 Kasım 2014].

⁴² Suriye krizine sağlanan mali desteğe ilişkin bir analiz için, bkz: Oxfam, *Suriyeliler İçin Daha Adil Bir Çözüm Gerekli*, 9 Eylül 2014, www.oxfam.org/en/research/fairer-deal-syrians (Erişim Tarihi: 3 Kasım 2014)

⁴³ 1 Aralık 2014 itibarıyla, <http://fts.unocha.org/pageloader.aspx?page=special-syriancrisis> (Erişim Tarihi: 1 Aralık 2014)

⁴⁴ Örneğin Ürdün'deki üreme sağlığı klinikleri kapatıldı, kaynak: *Suriyeli Mülteciler: Ajanslar Arası Bölgesel Bilgi Güncellemesi*, 29 Eylül 2014; fonların kısıtlı olması Lübnan'da sağlık hizmetlerinin de sınırlandırılmasına neden oldu, bkz: Uluslararası Af Örgütü, *Acı Veren Tercihler: Lübnan'da Sağlık Hizmetlerine İhtiyaç Duyan Suriyeli Mülteciler* (İndeks: MDE 18/001/2014), 21 Mayıs 2014, www.amnesty.org/en/library/info/MDE18/001/2014/en (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014)

⁴⁵ Dünya Gıda Programı, *Suriyeli mültecilere yönelik gıda yardımını askıya almak zorunda kalan Dünya Gıda Programı, kış yaklaşırken korkunç sonuçların yaşanabileceğine dikkat çekiyor*, 1 Aralık 2014, www.wfp.org/news/news-release/wfp-forced-suspend-syrian-refugee-food-assistance-warns-terrible-impact-winter-nea (Erişim Tarihi: 1 Aralık 2014)

⁴⁶ UNHCR, *Bilgi Özeti: Suriyeli Mülteciler İçin Çözümler Üretmek*, 25 Eylül 2014.

⁴⁷ UNHCR, *Suriyeli Mülteciler İçin Çözümler Üretmek*, 27 Kasım 2014.

⁴⁸ 2015 yılında, kişi başına düşen gayrisafi milli gelirin (Dünya Bankası'nın Atlas yöntemi kullanıldığında) \$12,746 ve üzeri olduğu ülkeler yüksek gelirli ülkeler olarak kabul edildi. Dünya Bankası'nın yüksek gelirli ülkeler listesi için, bkz: <http://data.worldbank.org/about/country-and-lending-groups> (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014). AB ülkeleri arasında Bulgaristan, Macaristan ve Romanya yüksek gelirli olarak sınıflandırılmıyor.

⁴⁹ Lübnan'da UNRWA'ya kayıtlı Filistinliler de dahil olmak üzere 1.174.914 Suriyeli mülteci bulunuyor. Bu rakam, 4.467.390 kişiden oluşan Lübnan nüfusunun %26.29'a eşit. AB'de geçtiğimiz üç yıl içinde, Ekim 2014 sonuna kadar Suriyeliler tarafından 150.105 yeni sığınma başvurusu yapıldı. AB üye ülkeleri ise 36.305 yeniden yerleştirme yeri sağladı. Bu iki rakamın toplamı 186.410 ve bu toplam 506.759.671 kişiden oluşan AB nüfusunun yüzde0.037'sine tekabül ediyor. Hesaplama: $26.29/0.037 = 714.96$.

⁵⁰ Türkiye'de 1.6 milyon mültecinin olduğu tahmin ediliyor. AB'de ise geçtiğimiz üç yıl içinde, Ekim 2014 sonuna kadar Suriyeliler tarafından 150.105 yeni sığınma başvurusu yapıldı. Hesaplama: $1.600.000 / 150,105 = 10.66$.

⁵¹ AB'de geçtiğimiz üç yıl içinde, Ekim 2014 sonuna kadar Suriyeliler tarafından 150.105 yeni sığınma başvurusu yapıldı. Hesaplama: $96,500/150,105 =$ yüzde 64.3.

⁵² Küresel düzeyde sağlanan toplam yeniden yerleştirme yeri 63.170. Hesaplama: 30,000/63,170 = yüzde 47. AB tarafından sağlanan yeniden yerleştirme yeri ise 36,305. Hesaplama: 30,000/36,305 = yüzde 82.6.

⁵³ Bahreyn'de 3, Kuveyt'te 1, Katar'da 1, Umman ve Suudi Arabistan'da 0; Birleşik Arap Emirlikleri içinse herhangi bir istatistik bulunmuyor. Kaynak: BMMYK Nüfus İstatistikleri: <http://popstats.unhcr.org/> (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014)

⁵⁴ Fransa'nın nüfusu 66.028.467 kişi ve Norveç'in nüfusu da 5.100.000 işi. Hesaplama: 66.028.467 /5.100.000 = yüzde 12.95.

⁵⁵ Dünya Gıda Programı, *Suriyeli mültecilere yönelik gıda yardımını askıya almak zorunda kalan Dünya Gıda Programı, kış yaklaşırken korkunç sonuçların yaşanabileceğine dikkat çekiyor*, 1 Aralık 2014: www.wfp.org/news/news-release/wfp-forced-suspend-syrian-refugee-food-assistance-warns-terrible-impact-winter-nea (Erişim Tarihi: 1 Aralık 2014)

⁵⁶Bkz: Elise Knutsen, *Lübnan Suriyeli mültecilerin girişini ciddi bir şekilde sınırladı*, The Daily Star Lebanon, 20 Ekim 2014: www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2014/Oct-20/274632-lebanon-drastically-limits-syrian-refugee-entry.ashx (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014) ve Katarina Montgomery, *Lübnan, sayıların artmasının ardından sınırlarını Suriyeli mültecilere kapatıyor*, Syria Deeply, 30 Ekim 2014: www.syriadeeply.org/articles/2014/10/6315/lebanon-closes-borders-syrian-refugees-surge-numbers/ (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014)

⁵⁷ BMMYK, *Lübnan'daki Suriyeli mültecilerin sayısı 1 milyonu aştı*, 3 Nisan 2014: www.unhcr.org/533c15179.html (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2014).

⁵⁸ 26 Kasım 2014 itibarıyla BMMYK'ya kayıtlı Suriyeli mültecilerin sayısı 1.132.914 kişiydi: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=122>. Bu sayıya ek olarak, Lübnan'da Suriye'den gelen 53.070 Filistinli mülteci de bulunuyor: <http://www.unrwa.org/prs-lebanon> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014).

⁵⁹ Dünya Bankası, *Lübnan Suriye'deki Çatışmanın Ekonomik ve Sosyal Etkilerinin Büyük Bir Kısımına Katlanıyor*, 24 Eylül 2013: www.worldbank.org/en/news/feature/2013/09/24/lebanon-bears-thebrunt-of-the-economic-and-social-spillovers-of-the-syrian-conflict (Erişim Tarihi: 18 Kasım 2014).

⁶⁰ Uluslararası Af Örgütü, *Stığınmadan Mahrum Edilenler: Lübnan'da Güvenlik Arayan Suriye'den Gelen Filistinli Mülteciler* (İndeks: MDE 18/002/2014), 1 Temmuz 2014: www.amnesty.org/en/library/info/MDE18/002/2014/en (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014).

⁶¹ Uluslararası Af Örgütü, *Stığınmadan Mahrum Edilenler: Lübnan'da Güvenlik Arayan Suriye'den Gelen Filistinli Mülteciler* (İndeks: MDE 18/002/2014), 1 Temmuz 2014: www.amnesty.org/en/library/info/MDE18/002/2014/en (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014).

⁶² Uluslararası Af Örgütü, *Stığınmadan Mahrum Edilenler: Lübnan'da Güvenlik Arayan Suriye'den Gelen Filistinli Mülteciler* (İndeks: MDE 18/002/2014), 1 Temmuz 2014: www.amnesty.org/en/library/info/MDE18/002/2014/en (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014).

⁶³ *Lübnan hükümeti Suriyeli mültecilerin girişlerini durdurdu*, BBC Monitoring Middle East, 24 Ekim 2014: www.unhcr.org/cgi-bin/texis/vtx/refdaily?pass=463ef21123&id=544dee238 (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014).

⁶⁴ Agence France-Presse, *Lübnan Suriyeli mültecilerin girişini ciddi bir şekilde sınırladı*, Alarabiya, 18 Ekim 2014: <http://english.alarabiya.net/en/News/middle-east/2014/10/18/Lebanon-sharply-limits-Syrian->

refugee-entry-.html (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2014).

⁶⁵ Samya Kullab, *BMMYK sınırların halen mültecilere açık olduğunu söylüyor*, The Daily Star Lebanon, 23 Ekim 2014: www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2014/Oct-23/275015-borders-still-open-to-refugees-unhcr-says.ashx (Erişim Tarihi: 12 Kasım); BMMYK, *Lübnan: Aylık Gelişmeler*, Eylül 2014: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=7482> (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014).

⁶⁶ İnsan Hakları İzleme Örgütü, *Suriyelilerin Sınır Dışı Edilmesiyle İlgili Olarak Lübnanlı Yetkililere Mektup*, 4 Ağustos 2012: www.hrw.org/news/2012/08/04/letter-lebanese-officials-regarding-deportation-syrians (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014), İnsan Hakları İzleme Örgütü, *Lübnan: Suriyeliler Zorla Suriye'ye Geri Gönderildi*, 7 Kasım 2014: www.hrw.org/news/2014/11/07/lebanon-syrian-forcibly-returned-syria (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014).

⁶⁷ İnsan Hakları İzleme Örgütü, *Lübnan: Filistinlilerin Girişlerine İzin Verilmedi ve Suriye'ye Gönderildiler*, 6 Mayıs 2014: www.hrw.org/news/2014/05/05/lebanon-palestinians-barred-sent-syria (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014).

⁶⁸ Birleşmiş Milletler, *2014 Suriye Bölgesel Müdahale Planı- Lübnan, yarıyılında yaşanan gelişmeler*, Temmuz 2014: www.unhcr.org/syriarrp6/midyear/docs/syria-rrp6-myu-lebanon.pdf (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014); Uluslararası Af Örgütü, *Sığınmadan Mahrum Edilenler: Lübnan'da Güvenlik Arayan Suriye'den Gelen Filistinli Mülteciler* (İndeks: MDE 18/002/2014), 1 Temmuz 2014: www.amnesty.org/en/library/info/MDE18/002/2014/en (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014); Dalia Aranki ve Olivia Kalis, *Lübnan'daki Suriye'den Gelen Mültecilerin Hukuki Statüleri Sınırlı*, Forced Migration Review, Eylül 2014: www.fmreview.org/syria/aranki-kalis (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014).

⁶⁹ BMMYK, *Lübnan: Aylık Gelişmeler*, Eylül 2014: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=7482> (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014).

⁷⁰ Norveç Mülteci Konseyi ve Uluslararası Kurtarma Komitesi, *Kaçış Yok: Suriye'deki siviller sınır ötesinde güvenlik bulma çabasında*, Kasım 2014: <http://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/no-escape-civilians-syria-struggle-find-safety-across-borders> (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014); Norveç Mülteci Konseyi, *Lübnan'daki Suriyeli Mültecilere Sağlanan Sınırlı Hukuki Statünün Sonuçları: Norveç Mülteci Konseyi'nin Lübnan Saha Çalışması Sonuçları, ikinci bölüm*, Mart 2014: www.nrc.no/arch/_img/9177958.pdf (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014).

⁷¹ Birleşmiş Milletler, *2014 Suriye Bölgesel Müdahale Planı - Lübnan, yarıyıl gelişmeleri*, Temmuz 2014: www.unhcr.org/syriarrp6/midyear/docs/syria-rrp6-myu-lebanon.pdf (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014).

⁷² Resmi sınır geçiş noktalarından giriş yapanlara ve resmi sınır geçiş noktalarından giriş yapmamakla birlikte yanlarında kimlik belgeleri bulunanlara altı ay geçerliliği olan ikamet izni verilebileceği belirtilmekte; ancak ikinci grupta bulunan kişilere verilecek ikamet izinlerin yenilenebilir türden olmayacağı ifade edilmektedir. Suriye'den gelen Filistinli mültecilere verilen yenilenebilir ikamet vizesinin süresi ise 3 aydır. BMMYK, *Korumada Güncel Gelişmeler*, Eylül 2014: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=7484> (Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014); Samya Kullab ve Mohammed Zaatari, *Mültecilerin Kalışlarını Yasal Kılabilmek İçin Emniyet Müdürlüklerine Akın Etti*, The Daily Star Lebanon, 18 Eylül 2014: www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2014/Sep-18/271064-refugees-flock-to-general-security-centers-to-legalize-stay.ashx#axzz3KI5c9dqh (Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014); BM, *BM Suriye'den gelen Filistinli mültecilerin durumunun bölge genelinde "gittikçe kötüye gittiğini" dile getirdi*, 24 Kasım 2014: www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=49429#.VHdbDousXu0 (Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014).

⁷³ BMMYK, *Lübnan: Aylık Gelişmeler*, Eylül 2014:

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=7482> (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014).

⁷⁴ Bkz: Agence France Presse, *Lübnanlı bakan: Lübnan Suriyeli mülteciler için kamplar kuruyor*, The Daily Star Lebanon, 11 Eylül 2014: www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2014/Sep-11/270357-lebanon-to-open-first-syria-refugee-camps-minister.ashx (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2014); The Daily Star Lebanon, *Mülteci kampları daha iyi bir alternatif*, 13 Eylül 2014: www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2014/Sep-13/270597-refugee-camps-better-alternative-future-mp.ashx#axzz3JytX26xD (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2014); Samya Kullab, *Deneme amaçlı kurulacak mülteci kamplarının inşası güvenlik kaygılarından ötürü askıya alındı*, The Daily Star Lebanon, 20 Eylül 2014: www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2014/Sep-20/271336-plan-to-establish-trial-refugee-camps-shelved-over-security-concerns.ashx#axzz3JytX26xD (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2014); The Daily Star Lebanon, *Lübnanlı bakan Suriyeli mültecilere yönelik kamplar için lobi çalışmasında bulunuyor*, 27 Eylül 2014: www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2014/Sep-27/272213-lebanese-minister-lobbies-for-syrian-refugee-camps.ashx#axzz3JytX26xD (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2014).

⁷⁵ Birleşmiş Milletler, *2014 Suriye Bölgesel Müdahale Planı - Lübnan, yarıyıl gelişmeleri*, Temmuz 2014: www.unhcr.org/syriarrp6/midyear/docs/syria-rrp6-myu-lebanon.pdf (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014).

⁷⁶ Ajanslar Arası Bölgesel Müdahale Planı, *Mısır, Irak, Ürdün, Lübnan ve Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler*, 10 - 16 Mayıs 2014: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=5784> (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014).

⁷⁷ BMMYK, *Lübnan: Aylık Gelişmeler*, Eylül 2014:

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=7482> (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014).

⁷⁸ Rebecca Murray, *Kaçırılan Lübnanlı askerlere dair müzakereler askıya alındı*, Aljazeera, 22 Ekim 2014: www.aljazeera.com/news/middleeast/2014/10/talks-stalled-over-abducted-lebanese-soldiers-201410215520484255.html (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014).

⁷⁹ Edy Semaan, Elise Knutsen ve Mohammad Zaataril, *Askerlerin başlarının kesilmesinin ardından Suriyeli mülteciler tehditlerle karşı karşıya ve bazıları da geri dönmeye zorlanıyor*, The Daily Star Lebanon, 9 Eylül 2014: www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2014/Sep-09/270021-syrian-refugees-face-reprisals-after-beheading-some-forced-to-leave.ashx#axzz3JytX26xD (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014).

⁸⁰ Hwaida Saad ve Rick Gladstone, *İŞİD ve Lübnan Arasındaki Sınır Savaşı Kızışıyor*, The New York Times, 4 Ağustos 2014: www.nytimes.com/2014/08/05/world/middleeast/isis-lebanon-syria.html?_r=0 (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014); Mohammed Zaataril, *Sidon'lu mülteciler ülke genelindeki gerilimlerden, en azından şimdilik, kaçmayı başarabildi*, The Daily Star Lebanon, 10 Eylül 2014:

www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2014/Sep-10/270153-sidon-refugees-escape-nationwide-tensions-for-now.ashx (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2014); Elise Knutsen, *Arsal'daki mültecilerin bir bölümü militanları yandaş olarak görüyor*, The Daily Star Lebanon, 11 Eylül 2014: www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2014/Sep-11/270288-some-arsals-refugees-see-militants-as-only-advocates.ashx#axzz3JytX26xD (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2014); İnsan Hakları İzleme Örgütü, *Lübnan: Suriyeli mültecileri hedef alan şiddet olayları artıyor*, 30 Eylül 2014:

www.hrw.org/news/2014/09/30/lebanon-rising-violence-targets-syrian-refugees (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2014); Elise Knutsen, *Akbar'da yerel halkla mülteciler birbirlerine temkinli*, The Daily Star Lebanon, 30 Ekim 2014: www.dailystar.com.lb/News/Lebanon-News/2014/Oct-30/275847-in-akkar-locals-and-refugees-view-each-other-warily.ashx#axzz3JytX26xD (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2014).

- ⁸¹ İnsan Hakları İzleme Örgütü, *Lübnan: Suriyeli mültecilere yönelik en az 45 yerel sokağa çıkma yasağı uygulandı*, 3 Ekim 2014: www.hrw.org/news/2014/10/03/lebanon-least-45-local-curfews-imposed-syrian-refugees (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014).
- ⁸² UNRWA ve WFP, *Suriye'den gelen Filistinli mültecilerin ihtiyaç tespiti değerlendirmesi*, Mart 2014: <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/PRSyüzde20Needyüzde20Assessmentsüzde20Reportüzde20Finalüzde20-yüzde2024yüzde2006yüzde202014.pdf> (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014).
- ⁸³ UNRWA, *Lübnan'daki Suriye'den Gelen Filistinli Mülteciler*: www.unrwa.org/prs-lebanon (Erişim Tarihi: 28 Kasım 2014).
- ⁸⁴ UNRWA ve WFP, *Suriye'den gelen Filistinli mültecilerin ihtiyaç tespiti değerlendirmesi*, Mart 2014: <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/PRSyüzde20Needyüzde20Assessmentsüzde20Reportüzde20Finalüzde20-yüzde2024yüzde2006yüzde202014.pdf> (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014).
- ⁸⁵ ACAPS, *Suriye'den kaçan bireylerin hukuki statüleri*, Haziran 2013: <http://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/legal-status-individuals-fleeing-syria-syria-needs-analysis-project-june> (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014).
- ⁸⁶ Birleşmiş Milletler, *2014 Suriye Bölgesel Müdahale Planı - Lübnan, yarıyıl gelişmeleri*, Temmuz 2014: www.unhcr.org/syriarrp6/midyear/docs/syria-rrp6-myu-lebanon.pdf (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014).
- ⁸⁷ Eylül ayı itibarıyla BMMYK, sağlık için ihtiyaç duyulan fonların yalnızca yüzde58'ini alabilmişti. Fonlar, başışçı ülkeler ve özel kişi ve kurumlar tarafından sağlanıyor, BMMYK, *Lübnan: Aylık Gelişmeler*, Eylül 2014: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=7482> (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014).
- ⁸⁸ Uluslararası Af Örgütü, *Acı Veren Tercihler: Lübnan'da Sağlık Hizmetlerine İhtiyaç Duyan Suriyeli Mülteciler* (İndeks: MDE 18/001/2014), 21 Mayıs 2014: www.amnesty.org/en/library/info/MDE18/001/2014/en (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014).
- ⁸⁹ BMMYK ve Reach, *Lübnan'daki Suriyeli mülteci çocukların eğitimlerinin önündeki engeller: okul dışında kalan çocukların profiline dair bir rapor*, Kasım 2014: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/documents.php?page=2&view=grid> (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014).
- ⁹⁰ Birleşmiş Milletler, *2014 Suriye Bölgesel Müdahale Planı - Lübnan, yarıyıl gelişmeleri*, Temmuz 2014: www.unhcr.org/syriarrp6/midyear/docs/syria-rrp6-myu-lebanon.pdf (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014).
- ⁹¹ BMMYK ve Reach, *Lübnan'daki Suriyeli mülteci çocukların eğitimlerinin önündeki engeller: okul dışında kalan çocukların profiline dair bir rapor*, Kasım 2014: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/documents.php?page=2&view=grid> (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014).
- ⁹² BMMYK ve Reach, *Lübnan'daki Suriyeli mülteci çocukların eğitimlerinin önündeki engeller: okul dışında kalan çocukların profiline dair bir rapor*, Kasım 2014: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/documents.php?page=2&view=grid> (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014); Birleşmiş Milletler, *2014 Suriye Bölgesel Müdahale Planı - Lübnan, yarıyıl gelişmeleri*, Temmuz 2014: www.unhcr.org/syriarrp6/midyear/docs/syria-rrp6-myu-lebanon.pdf (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014); BMMYK, *Lübnan: Aylık Gelişmeler*, Eylül 2014: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=7482> (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014).
- ⁹³ "Bekaa, Kuzey Lübnan ve Güney Lübnan bölgelerinde yaşayan çok sayıda Lübnanlının Suriyeli mültecilere kıyasla neredeyse iki kat fazla kazanabildiklerini; ancak bu gelirin bile Lübnan'daki asgari ücretin altında olduğunu unutmamak gerekiyor" Uluslararası Çalışma Örgütü, *Suriyeli Mültecilerin Lübnan'daki Etkilerine*

Dair Bir Değerlendirme ve İstihdam Profilleri, Nisan 2014: www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---arabstates/---ro-beirut/documents/publication/wcms_240134.pdf (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014); Uluslararası Çalışma Örgütü, *Lübnan'daki Suriyeli mülteciler zorlu çalışma koşulları altında çalışıyorlar*, 2 Nisan 2014: www.ilo.org/global/about-the-ilo/newsroom/news/WCMS_240126/lang--en/index.htm (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2015).

⁹⁴ Birleşmiş Milletler, *2014 Suriye Bölgesel Müdahale Planı - Lübnan, yarıyıl gelişmeleri*, Temmuz 2014: www.unhcr.org/syriarrp6/midyear/docs/syria-rrp6-myu-lebanon.pdf (Erişim Tarihi: 24 Kasım 2014).

⁹⁵ Türkiye hükümetinin tahminlerinde göre, geçtiğimiz yazdan beri çatışmalardan kaçıp Türkiye'ye gelen Suriyeli sayısı 1,4 milyon ve bu rakama Kobane'ye yapılan saldırılar neticesinde Türkiye'ye gelen 200.000 mülteci daha eklenmeli. Bkz: *İstanbul'un yeni ilçesi Suriye!*, 1 Ağustos 2014: www.sacitaslan.com/istanbulun-yeni-ilcesi-suriye-haberi-207392 (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014); The Associated Press, *İŞİD'in Suriye'deki ilerleyişi Türkiye'ye yönelen yeni bir "mülteci akını" tetikliyor*: www.cbc.ca/news/world/isis-advance-in-syria-sparks-refugee-wave-in-turkey-1.2773722 (Erişim Tarihi: 1 Aralık 2014); ve BMMYK, *BMMYK İŞİD' ten kaçan mültecilere yardım için Türkiye'ye acil yardım malzemesi taşıdı*, 25 Eylül 2014: www.unhcr.org/54241def6.html (Erişim Tarihi: 27 Ekim 2014).

⁹⁶ Daha fazla bilgi için, bkz: Uluslararası Af Örgütü, *Hayatta Kalma Mücadelesi: Türkiye'deki Suriye'den Gelen Mülteciler* (İndeks: EUR 44/017/2014), Kasım 2014: www.amnesty.org/en/library/info/EUR44/017/2014/en (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014).

⁹⁷ Kilis'te gerçekleştirilen mülakat, 21 Temmuz 2014; Şanlıurfa'da gerçekleştirilen mülakat, 25 Temmuz 2014.

⁹⁸ International Crisis Group, *Türkiye'nin Suriye Açmazının Artan Maliyeti* (Europe Report No. 230, 30 April 2014), sf. 35.

⁹⁹ Daha fazla bilgi için, bkz: Uluslararası Af Örgütü, *Hayatta Kalma Mücadelesi: Türkiye'deki Suriye'den Gelen Mülteciler* (İndeks: EUR 44/017/2014), Kasım 2014: www.amnesty.org/en/library/info/EUR44/017/2014/en (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014).

¹⁰⁰ Gaziantep'te gerçekleştirilen mülakat, 23 Temmuz 2014.

¹⁰¹ Suruç'ta gerçekleştirilen mülakatlar, Ekim 2014 sonu.

¹⁰² BMMYK, *"Türkiye'de Suriyeli Mültecilere Sağlanan Koruma: Genel Bir Bakış"*, "BMMYK Türkiye ve Uygulama Ortakları Toplantısı Esnasında Yapılan Sunum", 21 Nisan 2014, Ankara.

¹⁰³ Daha fazla bilgi için, bkz: Uluslararası Af Örgütü, *Hayatta Kalma Mücadelesi: Türkiye'deki Suriye'den Gelen Mülteciler* (İndeks: EUR 44/017/2014), Kasım 2014: www.amnesty.org/en/library/info/EUR44/017/2014/en (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014).

¹⁰⁴ Daha fazla bilgi için, bkz: Uluslararası Af Örgütü, *Hayatta Kalma Mücadelesi: Türkiye'deki Suriye'den Gelen Mülteciler* (İndeks: EUR 44/017/2014), Kasım 2014: www.amnesty.org/en/library/info/EUR44/017/2014/en (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014).

¹⁰⁵ 26 Kasım 2014 itibarıyla: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=107> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014).

¹⁰⁶ Filistinli mülteciler için ayrıca 10 kamp daha mevcut. Bkz: UNRWA, www.unrwa.org/where-we-work/jordan/camp-profiles?field=13 (Erişim Tarihi: 28 Kasım 2014).

¹⁰⁷ 20 Kasım 2014 itibarıyla:

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/settlement.php?id=176&country=107®ion=77> (Erişim Tarihi: 20 Kasım 2014).

¹⁰⁸ UNRWA'nın web sayfasında yer alan "Ürdün'deki Suriye'den Gelen Filistinli Mülteciler" bölümü: www.unrwa.org/prs-jordan (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014).

¹⁰⁹ 5 Kasım 2014 itibarıyla: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=107> (Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014).

¹¹⁰ Uluslararası Af Örgütü, *Uluslararası Bir Başarısızlık: Suriyeli Mülteci Krizi* (İndeks: ACT 34/001/2013), 13 Aralık 2013: www.amnesty.org/en/library/info/ACT34/001/2013/en (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014); Birleşmiş Milletler, *2014 Suriye Bölgesel Müdahale Planı - Ürdün, yarıyıl gelişmeleri*, Temmuz 2014: www.unhcr.org/syriarrp6/midyear/index.html (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2014).

¹¹¹ Uluslararası Af Örgütü, *Artan Sınırlamalar, Zor Koşullar: Suriye'den Ürdün'e Kaçan Kişilerin İçinde Buldukları Zor Durum* (İndeks: MDE 16/003/2013), 31 Ekim 2013: www.amnesty.org/en/library/info/MDE16/003/2013 (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014); REACH, *Suriyeli Mülteci Krizinin Ürdün'deki Yerel Toplulukların Direnç ve İstikrarına Etkisinin Değerlendirilmesi- Ön Etki Analizi Raporu*, Ocak 2014: www.reach-initiative.org/wp-content/uploads/2014/02/jeffrey.frankens-10022014-093154-REACH-FCO_Syrian-Refugees-in-Host-Communities_Preliminary-Impact-Assessment.pdf (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014).

¹¹² UNRWA'nın web sayfasında yer alan "Ürdün'deki Suriye'den Gelen Filistinli Mülteciler" bölümü: www.unrwa.org/prs-jordan (Erişim Tarihi: 18 Kasım 2014).

¹¹³ Uluslararası Af Örgütü, *Artan Sınırlamalar, Zor Koşullar: Suriye'den Ürdün'e Kaçan Kişilerin İçinde Buldukları Zor Durum* (İndeks: MDE 16/003/2013), 31 Ekim 2013: www.amnesty.org/en/library/info/MDE16/003/2013 (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014).

¹¹⁴ Uluslararası Af Örgütü, *Ürdün: Girişlerine izin verilmeyen Suriyeli mülteciler arasında çocuklar da bulunuyordu*, 19 Ağustos 2013: www.amnesty.org/en/news/jordan-children-among-syrian-refugees-denied-entry-2013-08-19 (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014); Uluslararası Af Örgütü, *Artan Sınırlamalar, Zor Koşullar: Suriye'den Ürdün'e Kaçan Kişilerin İçinde Buldukları Zor Durum* (İndeks: MDE 16/003/2013), 31 Ekim 2013: www.amnesty.org/en/library/info/MDE16/003/2013 (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014); ISWG, *Ürdün Sektörler Arası Çalışma Grubu- Güncel Gelişmeler*, Eylül 2014: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=7241> (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014).

¹¹⁵ ISWG, *Ürdün Sektörler Arası Çalışma Grubu Toplantı Notları*, 12th Ekim 2014: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=7276> (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014).

¹¹⁶ Uluslararası Af Örgütü'nün Za'tari mülteci kampında yaşayan mültecilerle gerçekleştirdiği mülakatlar, Kasım 2014. Ayrıca bkz: İnsan Hakları İzleme Örgütü, *Ürdün: Hassas Durumda Olan Mülteciler Suriye'ye Zorla Geri Gönderiliyor*, 24 Kasım 2014: www.hrw.org/news/2014/11/23/jordan-vulnerable-refugees-forcibly-returned-syria (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014).

¹¹⁷ Uluslararası Af Örgütü, *Artan Sınırlamalar, Zor Koşullar: Suriye'den Ürdün'e Kaçan Kişilerin İçinde Buldukları Zor Durum* (İndeks: MDE 16/003/2013), 31 Ekim 2013: www.amnesty.org/en/library/info/MDE16/003/2013 (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014) ve Uluslararası Af Örgütü'nün Kasım 2014 tarihinde 2014 yılında aile bireyleri sınır dışı edilen mültecilerle gerçekleştirdiği mülakatlar.

¹¹⁸ Norveç Mülteci Konseyi ve Uluslararası Kurtarma Komitesi, *Kaçış Yok: Suriye'deki siviller sınır ötesinde güvenlik bulma çabasında*, Kasım 2014: <http://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/no-escape-civilians-syria-struggle-find-safety-across-borders> (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014).

¹¹⁹ Birleşmiş Milletler, *2014 Suriye Bölgesel Müdahale Planı - Ürdün, yarıyıl gelişmeleri*, Temmuz 2014: www.unhcr.org/syriarrp6/midyear/index.html (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2014).

¹²⁰ Fidh, *Suriyeli Mülteci Krizi: Bölgenin Üzerinde Sallanan Demokles Kılıcı*, 20 Haziran 2013: www.fidh.org/en/north-africa-middle-east/syria/the-syrian-refugee-crisis-a-sword-of-damocles-over-the-region-13529 (Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014).

¹²¹ Adam Ramsey, *Binlerce Suriyeli Mülteci Kendilerine Barınak Sağlayan Kamplardan Çıkmayı Dört Gözle Bekliyor*, Newsweek, 8 Ekim 2014: www.newsweek.com/2014/10/17/jordan-thousands-syrian-refugees-are-now-desperate-escape-camps-gave-them-shelter-276043.html (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014).

¹²² Norveç Mülteci Konseyi, *Hassas Durum: Suriye'ye Komşu Ülkelerdeki Suriyeli Mültecilerin Barınma Koşulları*, Haziran 2014: www.nrc.no/arch/_img/9179861.pdf (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014).

¹²³ Care International Jordan, *Görülme Yasaamlar: Suriye Krizinin Üçüncü Yılına Girerken Kentsel Alanlarda Yaşayan Suriyeli Mülteciler ve Ürdünlü Yerel Halk*, Nisan 2014: http://care.ca/sites/default/files/files/publications/CAREyüzde20Jordan_Urbanyüzde20Refugeesyüzde20andyüzde20Hostyüzde20Communities_Aprilyüzde202014_Report.pdf (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014); ACAPS, *Suriye'den kaçan bireylerin hukuki statüleri: Suriye ihtiyaç tespiti çalışması projesi*, Haziran 2013: http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/legal_status_of_individuals_fleeing_syria.pdf (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2014).

¹²⁴ Kevin Watkins ve Steven A. Zyck, *Umuda Tutunmak, Eğitimi Umut Etmek - Suriyeli Mülteci Krizine Verilen Yanıtın Başarısızlığı*, ODI, Eylül 2014: www.odi.org/sites/odi.org.uk/files/odi-assets/publications-opinion-files/9169.pdf (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014); UN Women, *Ürdün'deki Suriyeli Mülteciler, Toplumsal Cinsiyet Temelli Şiddet, Çocukların Korunması ve Erken Yaşta Evlendirilme*, Temmuz 2013: www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2013/7/syrian-refugees (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014); Areej Abuqudairi, *Yitip Giden Çocukluk: Ürdün'deki Suriyeli Genç Emeği*, Aljazeera, 28 Haziran 2014: www.aljazeera.com/news/middleeast/2014/06/childhood-lost-syria-youth-toil-jordan-201462413920688310.html (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014).

¹²⁵ Birleşmiş Milletler, *2014 Suriye Bölgesel Müdahale Planı - Ürdün, yarıyıl gelişmeleri*, Temmuz 2014: www.unhcr.org/syriarrp6/midyear/index.html (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2014)

¹²⁶ İnsan Hakları İzleme Örgütü, *Hoş Karşılanmayanlar: Ürdün'de Suriye'den Kaçan Filistinlilere Yapılan Muamele*, Ağustos 2014: www.hrw.org/reports/2014/08/07/not-welcome-0 (Erişim Tarihi: 25 Kasım 2014).

¹²⁷ BMMYK, *Suriyeli mülteciler ajanslar arası bölgesel güncel gelişmeler*, 18 Eylül 2014: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=7045> (18 Kasım 2014); UNRWA, *Suriye Bölgesel Kriz Müdahale Planı, Ocak - Aralık 2014*, Aralık 2013: www.unrwa.org/sites/default/files/2014_syria_emergency_appeal.pdf (Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014).

¹²⁸ 15 Kasım 2014 itibarıyla: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=103> (Erişim Tarihi: 18 Kasım 2014).

¹²⁹ Associated Press, *İŞİD Irak'ın Suriye Sınırına Saldırarak 15 Polis Memurunu Öldürdü*, The Wall Street Journal, 1 Aralık 2014: <http://online.wsj.com/articles/islamic-state-militants-kill-at-least-15-iraqi->

policemen-along-syria-border-iraqi-officials-say-1417443929 (Erişim Tarihi: 3 Aralık 2014); Martin Chulove ve Rory Carroll, *IŞİD 'in ele geçirdiği Irak ilçe ve sınır noktalarının sayısı artıyor*, The Guardian, 22 Haziran 2014: www.theguardian.com/world/2014/jun/22/isis-take-border-crossings-iraq-syria-jordan (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014).

¹³⁰ Norveç Mülteci Konseyi ve Uluslararası Kurtarma Komitesi, *Kaçış Yok: Suriye'deki siviller sınır ötesinde güvenlik bulma çabasında*, Kasım 2014: <http://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/no-escape-civilians-syria-struggle-find-safety-across-borders> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014); İnsan Hakları İzleme Örgütü, *Irak/Ürdün/Türkiye: Savaşta Kaçan Suriyelilerin Geçişlerine İzin Verilmiyor*, 1 Temmuz 2013: www.hrw.org/news/2013/07/01/iraqjordan-turkey-syrians-blocked-fleeing-war (Erişim Tarihi: 3 Aralık 2014).

¹³¹ BMMYK, *2014 Suriye Bölgesel Müdahale Planı - Irak*: www.unhcr.org/syriarrp6/docs/syria-rrp6-iraq-response-splan.pdf (Erişim Tarihi: 18 Kasım 2014); Uluslararası Af Örgütü'nün Domiz Kampındaki BMMYK yetkilileriyle gerçekleştirdiği mülakat, 4 Eylül 2014.

¹³² Norveç Mülteci Konseyi ve Uluslararası Kurtarma Komitesi, *Kaçış Yok: Suriye'deki siviller sınır ötesinde güvenlik bulma çabasında*, Kasım 2014: <http://reliefweb.int/report/syrian-arab-republic/no-escape-civilians-syria-struggle-find-safety-across-borders> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014).

¹³³ Uluslararası Af Örgütü tarafından Irak Kürdistan Bölgesi'nde gerçekleştirilen mülakatlar, Kasım-Aralık 2013.

¹³⁴ BMMYK, *Aylık Bilgilendirme Özeti- Suriye Bölgesel Müdahale Planı / Irak Yarıyıl Gelişmeleri, Raporlama Dönemi: Ocak - Mayıs 2014*, 31 Mayıs 2014: <http://reliefweb.int/report/iraq/monthly-information-kit-no6-syrian-refugee-response-iraq-mid-year-update-reporting> (Erişim Tarihi: 2014).

¹³⁵ BMMYK, *Aylık Bilgilendirme Özeti- Suriye Bölgesel Müdahale Planı / Irak Yarıyıl Gelişmeleri, Raporlama Dönemi: Ocak - Mayıs 2014*, 31 Mayıs 2014: <http://reliefweb.int/report/iraq/monthly-information-kit-no6-syrian-refugee-response-iraq-mid-year-update-reporting> (Erişim Tarihi: 2014).

¹³⁶ BMMYK, *Al-Ubeydi Mülteci Kampı Profili*: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=6699> (Erişim Tarihi: 01 Aralık 2014).

¹³⁷ UNAMI-OCHA, *Irak Acil Durum Raporu no. 1*, 26 Haziran 2014: http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/Iraq_Situationyüzde20Report_26yüzde20Juneyüzde202014.pdf (Erişim Tarihi: 28 Kasım 2014).

¹³⁸ BMMYK, *Suriyeli Mültecilerin Sayısı 3 Milyonu Bulurken İhtiyaçlar Artıyor*, 29 Ağustos 2014: www.unhcr.org/53ff76c99.html (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014); Matt Bradley ve Safa Majeed, *Suriyeli Mülteci Kampı İsyanlılar Tarafından Kontrol Edilen Irak Topraklarında Kaldı*, The Wall Street Journal, 26 Ağustos 2014: <http://online.wsj.com/articles/syrian-refugee-camp-trapped-in-iraqi-territory-controlled-by-insurgents-1409095125> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014); ACAPS, *Suriye Bölgesel Analizi*, 13 Ekim 2014: <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/q-snap-ras-quarterly-oct-2014.pdf> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014).

¹³⁹ BMMYK, *Irak'taki Durum, Ajanslar Arası Güncel Gelişmeler Notu No.71*, 16-31 Ağustos 2014: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=6913> (Erişim Tarihi: 1 Aralık 2014); BMMYK, *Irak'taki Durum, Ajanslar Arası Güncel Gelişmeler Notu No.71*, 1-15 Ağustos 2014: <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/SyriaBi-WeeklyUpdate1-15Ağustos2014Final.pdf> (Erişim Tarihi: 01 Aralık 2014); BMMYK, *Irak'taki Durum, Ajanslar Arası Güncel Gelişmeler Notu No.71*, 1-15

Eylül 2014: <http://reliefweb.int/report/iraq/unhcr-iraq-inter-agency-operational-update-syria-1-15-Eylül-2014-enar> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014); Dünya Gıda Programı, *Dünya Gıda Programı Suriye Krizi, Güncel Durum Bilgisi, 6-19 Ağustos 2014*:

<http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/WFPyüzde20Syriayüzde20Crisisyüzde20Responseyüzde20Situationyüzde20Udateyüzde206-19yüzde20Ağustosyüzde202014.pdf> (Erişim Tarihi: 1 Aralık 2014); Margarette Driscoll, *Çocukların bile başlarını kesiyorlardı, bu yüzden kaçtık*, The Sunday Times, 23 Kasım 2014: www.thesundaytimes.co.uk/sto/public/charity/article1487413.ece (Erişim Tarihi: 1 Aralık 2014).

¹⁴⁰ BMMYK, *Suriye Bölgesel Müdahale Planı- Irak- Bölgeler ve Nüfuslar, 15 Kasım 2014*:

<http://reliefweb.int/report/iraq/syrian-refugee-response-iraq-225373-persons-95042-9-camps-130331in-4-non-campcities> (Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014).

¹⁴¹ 15 Kasım 2014 itibariyle:

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/settlement.php?id=254&country=103®ion=63> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014).

¹⁴² BMMYK, *Aylık Bilgi Notu: Suriye Bölgesel Müdahale Planı RRP 6/ Irak, 1 Eylül 2014*:

<http://reliefweb.int/report/iraq/monthly-information-kit-no8-syrian-refugee-response-iraq-1-Eylül-2014> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014).

¹⁴³ BMMYK ve Reach, *Irak Kürdistan Bölgesinde Kamplarda ve Kamp Dışında Kalan Suriyeli Mültecilere Dair Karşılaştırmalı Bir Analiz: Çok sektörlü ihtiyaç değerlendirmesi çalışması notu*, Eylül 2014:

<http://reliefweb.int/report/iraq/comparative-analysis-syrian-refugees-staying-and-outside-camps-kurdistan-region-iraq> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014).

¹⁴⁴ Söz konusu politika, yerel halkla iç içe yaşayan Suriyeli mültecilere bazı yardımların halen ulaştırılmaya devam edildiği Süleymaniye ve Dohuk kentlerinde daha gevşek bir biçimde uygulanıyor. ACAPS, *Suriye Bölgesel Analizi* 13 Ekim 2014: <http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/q-snap-ras-quarterly-oct-2014.pdf> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014); BMMYK, *Irak- Ajanslar Arası Güncel Gelişmeler Bilgi Notu*, 16 - 31 Ekim 2014: <http://reliefweb.int/report/iraq/unhcr-iraq-inter-agency-operational-update-syria-16-31-Ekim-2014> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014).

¹⁴⁵ BMMYK, *2014 Suriye Bölgesel Müdahale Planı - Irak, Yarıyıl Gelişmeleri*, Temmuz 2014:

www.unhcr.org/syriarrp6/midyear/index.html (Erişim Tarihi: 18 Kasım 2014); Norveç Mülteci Konseyi, *Hassas Durum: Suriye'ye Komşu Ülkelerdeki Suriyeli Mültecilerin Barınma Koşulları*, Haziran 2014:

<http://reliefweb.int/report/lebanon/precarious-existence-shelter-situation-refugees-syria-neighbouring-countries> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014).

¹⁴⁶ BMMYK, *Irak Ajanslar Arası Operasyonel Gelişmeler Notu*, 1-15 Eylül 2014:

<http://reliefweb.int/report/iraq/unhcr-iraq-inter-agency-operational-update-syria-1-15-Eylül-2014-enar> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014).

¹⁴⁷ BMMYK, *Irak: RRP6 Aylık Gelişmeler- Eğitim*, Eylül 2014:

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=7338> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014).

¹⁴⁸ BMMYK, *Suriyeli Mülteciler, Ajanslar Arası Bölgesel Gelişmeler*, 4 Kasım 2014:

www.unhcr.org/hk/files/2014yüzde20Emergency/Syria/Nov17/Syrianyüzde20refugeeyüzde20crisisyüzde20Inter-Agencyyüzde20Regionalyüzde20Udateyüzde2020141104.pdf (Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014).

¹⁴⁹ BM, *2014 Suriye Bölgesel Müdahale Planı - Yarıyıl Gelişmeleri- Irak*, 1 Temmuz 2014:

www.unhcr.org/syriarrp6/midyear/index.html (Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014).

¹⁵⁰ Bütçe kısıtlarından ötürü ödemelerin yapılmaması sonucunda öğretmenler greve gitti. BMMYK, *Irak'taki Durum: Ajanslar Arası Güncel Bilgi Notu No. 61*, 16 – 31 Mart 2014:

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=5256> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014). Kürt Bölgesel Yönetimi "Irak Merkezi Hükümeti'nden kaynakların gelmemesinden ötürü" mülteci öğretmenlerin maaşlarını ödeyemeyeceklerini belirtti. BMMYK, *Irak Ajanslar Arası Operasyonel Gelişmeler Notu*, 16 - 31 Ekim 2014, bkz: <http://reliefweb.int/report/iraq/unhcr-iraq-inter-agency-operational-update-syria-16-31-Ekim-2014> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014).

¹⁵¹ BMMYK, *Irak: RRP6 Aylık Gelişmeler- Eğitim*, Eylül 2014:

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=7338> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014); BMMYK, *Aylık Bilgi Notu: Suriye Bölgesel Müdahale Planı RRP 6/ Irak*, 1 Eylül 2014: <http://reliefweb.int/report/iraq/monthly-information-kit-no8-syrian-refugee-response-iraq-1-Eylül-2014> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014); BMMYK ve Reach, *Irak Kürdistan Bölgesinde Kamplarda ve Kamp Dışında Kalan Suriyeli Mültecilere Dair Karşılaştırmalı Bir Analiz: Çok sektörlü ihtiyaç değerlendirmesi çalışması notu*, Eylül 2014: <http://reliefweb.int/report/iraq/comparative-analysis-syrian-refugees-staying-and-outside-camps-kurdistan-region-iraq> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014).

¹⁵² Ekim 2014 sonu itibarıyla mevcut veriler. Belirtilen rakam, RRP6 çerçevesinde Irak için ajanslar tarafından talep edilen miktara dayanılarak elde edilmiştir. *Irak Ajanslar Arası Operasyonel Gelişmeler Notu 16-31 Ekim 2014*, 31 Ekim 2014: <http://reliefweb.int/report/iraq/unhcr-iraq-inter-agency-operational-update-syria-16-31-Ekim-2014> (Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014).

¹⁵³ BMMYK, *Aylık Bilgi Notu: Suriye Bölgesel Müdahale Planı RRP 6/ Irak*, 1 Eylül 2014:

<http://reliefweb.int/report/iraq/monthly-information-kit-no8-syrian-refugee-response-iraq-1-Eylül-2014> (Erişim Tarihi: 26 Kasım 2014).

¹⁵⁴ 25 Kasım 2014 itibarıyla: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/country.php?id=8> (Erişim Tarihi: 27 Kasım 2014). Suriyelilerin gerçek sayısının daha yüksek olma ihtimali var; zira Mısır hükümeti, Haziran 2013 tarihinde, kayıtlı ve kayıtlı olmayan Suriyeli mülteci sayısının 250.000 ile 300.000 arasında olduğunu tahmin ediyordu.

¹⁵⁵ BMMYK, *Mısır- Ajanslar Arası Operasyonel Gelişmeler Notu*, 1-15 Ekim 2014:

<http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=7410> (Erişim Tarihi: 28 Kasım 2014); Uluslararası Af Örgütü, "Burada daha fazla duramayız": *Mısır'daki Suriye'den Gelen Mülteciler* (İndeks: MDE 12/060/2013), 17 Ekim 2014: www.amnesty.org/en/library/info/MDE12/060/2013/en (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014).

¹⁵⁶ Uluslararası Af Örgütü, *Mısır: Mülteciler Gazze ya da Suriye'ye zorla geri gönderebilir* (İndeks: MDE 12/056/2014), 27 Ekim 2014: www.amnesty.org/en/library/asset/MDE12/056/2014/en/94ee8838-2d98-4df3-bd43-2d9f7b5407fa/mde120562014en.html (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014).

¹⁵⁷ BMMYK, *Mısır'daki Suriyeliler İlişkin Bilgi Notu*, 31 Ocak 2013:

www.irinnews.org/pdf/note_on_syrians.pdf (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2014); ACAPS, *Suriye'den Gelen Filistinliler – Suriye İhtiyaç Tespiti Projesi*, Mart 2014: http://reliefweb.int/sites/reliefweb.int/files/resources/palestinians_from_syria_march_2014.pdf (Erişim Tarihi: 28 Kasım 2014).

¹⁵⁸ Uluslararası Af Örgütü, *Mısır: Suriyeli ve Filistinli Mülteciler Zorla Geri Gönderilmeyle Karşı Karşıya* (İndeks: MDE 12/043/2014), 15 Ağustos 2014: www.amnesty.org/en/library/info/MDE12/043/2014/en;

Uluslararası Af Örgütü, *Mısır: Mülteciler Gazze ya da Suriye'ye zorla geri gönderilebilir* (İndeks: MDE 12/056/2014), 27 Ekim 2014: www.amnesty.org/en/library/asset/MDE12/056/2014/en/94ee8838-2d98-4df3-bd43-2d9f7b5407fa/mde120562014en.html (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014).

¹⁵⁹ Dünya Gıda Programı, Dünya Gıda Programı, Suriyelilere Yönelik Gıda Yardımı Operasyonunda, Fon Yetersizliği Nedeniyle Kesintilere Gitmek Zorunda Kaldı, 18 Eylül 2014: www.wfp.org/news/news-release/funding-shortfall-forces-wfp-announce-cutbacks-syrian-food-assistance-operation (Erişim Tarihi: 28 Kasım 2014); BMMYK, BMMYK sayıları 1 Milyonu bulan Iraklı ve Suriyeli yerinden edilen kişiler için kış krizinin yaklaştığı uyarısında bulunuyor, 11 Kasım 2014: www.unhcr.org/5461f0959.html (Erişim Tarihi: 28 Kasım 2014).

¹⁶⁰ BMMYK, *Mısır- Ajanslar Arası Operasyonel Gelişmeler Notu*, 1-15 Ekim 2014: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=7410> (Erişim Tarihi: 28 Kasım 2014).

¹⁶¹ Birleşmiş Milletler, *2014 Suriye Bölgesel Müdahale Planı*, Aralık 2013: www.unhcr.org/syriarrp6/ (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2014); BMMYK, *Mısır: RRP 6 Aylık Gelişmeler – Eğitim*, Eylül 2014: <http://reliefweb.int/report/egypt/egypt-rrp6-monthly-update-Eylül-2014-education> (Erişim Tarihi: 28 Kasım 2014); BMMYK, *Mısır: RRP 6 Aylık Gelişmeler – Sağlık*, Eylül 2014: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=7330> (Erişim Tarihi: 28 Kasım 2014).

¹⁶² Birleşmiş Milletler, *2014 Suriye Bölgesel Müdahale Planı*, Aralık 2013: www.unhcr.org/syriarrp6/ (Erişim Tarihi: 12 Kasım 2014).

¹⁶³ Uluslararası Af Örgütü, *"Burada daha fazla duramayız": Mısır'daki Suriye'den Gelen Mülteciler* (Index: MDE 12/060/2013), 17 Ekim 2014: www.amnesty.org/en/library/info/MDE12/060/2013/en (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014).

¹⁶⁴ BM, *BM İnsan Hakları Başkanı "Akdeniz'deki Toplu Cinayetlerin Faileri" Yargı Önüne Çıkarılmalı*, 19 Eylül 2014: www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=15069&LangID=E (Erişim Tarihi: 28 Kasım 2014).

¹⁶⁵ BMMYK, *Mısır: RRP 6 Aylık Gelişmeler - Koruma*, Ekim 2014: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/download.php?id=7503> (Erişim Tarihi: 28 Kasım 2014).

¹⁶⁶ Uluslararası Af Örgütü, *Yüzlerce Suriyeli ve Filistinli Mülteci Her An Mısır'dan Sınır Dışı Edilme Riskiyle Karşı Karşıya*, 14 Kasım 2014: www.amnesty.org/en/news/scores-syrian-and-palestinian-refugees-imminent-risk-deportation-egypt-2014-11-14 (Erişim Tarihi: 2 Aralık 2014).

